

ANÀLISI CRÍTICA DE LES DECLARACIONS I DE LA COBERTURA INFORMATIVA SOBRE EL JUDICI DEL PROCÉS


Universitat de Girona
Facultat de Lletres



Universitat
de Girona


Mireia Fita Vidal

Tutor: Narcís Iglesias Franch

Comunicació Cultural

2 de juny de 2020

RESUM

El judici del procés ha estat, segurament, un dels esdeveniments més rellevants dels últims anys. És, també, un procediment en què s'ha pogut apreciar la importància del llenguatge a l'hora de transmetre unes idees determinades. Per aquest motiu, el treball planteja una anàlisi partint de la teoria dels marcs de Lakoff i la seva presència tant en les intervencions dels presos polítics, els testimonis i, fins i tot, els magistrats.

S'ha optat per una metodologia qualitativa per posar al centre de la investigació la transmissió de marcs determinats i com els mitjans de comunicació els han tractat entre les seves pàgines. Per dur-ho a terme, s'ha optat per analitzar les veus de sis presos polítics i de sis testimonis, per tal de comprovar l'enfrontament de *frames* a l'hora de parlar de dates tan rellevants com el 20 de setembre de 2017 o el referèndum del primer d'octubre. Un cop analitzades, s'han seleccionat dos diaris ideològicament contraposats, com són *El Punt Avui* i *l'ABC*, per poder fer una comparativa del tractament que duen a terme, posant especial atenció al llenguatge, aspecte que pot condicionar la lectura de la peça periodística.

En aquest treball es vol posar de manifest la rellevància d'aquest judici, ja no només per les persones acusades i pels càrrecs de què se les acusa, sinó també pel paper rellevant que han jugat la política i la ideologia, claus per entendre el funcionament dels dos relats enfrontats: el sobiranista o proreferèndum i el constitucionalista.

PARAULES CLAU

Lakoff, judici del procés, 20 de setembre, primer d'octubre, mitjans de comunicació, metàfores.

ÍNDEX

1. <u>Introducció</u>	5
2. <u>Marc teòric</u>	6
2.1. El judici: les causes i els protagonistes	6
2.2. La teoria dels marcs de George Lakoff	7
2.2.1. Metàfores	9
2.3. El paper i posicionament dels mitjans de comunicació	11
2.3.1. <i>Agenda-setting</i>	11
2.3.2. La premsa catalana i espanyola	12
2.4. Aproximació a l'anàlisi crítica del discurs	14
2.4.1. <i>L'ull expert i l'ull despert</i>	16
3. <u>Metodologia</u>	17
4. <u>Resultats</u>	18
4.1. Anàlisi de les veus	18
4.1.1. Conviccions polítiques	18
4.1.2. Plens del sis i set de setembre	19
4.1.3. 20 de setembre (20-S)	20
a) Caràcter de la concentració	21
b) Vehícles de la Guàrdia Civil	22
c) Testimonis	23
d) Fragments on intervenen els magistrats	25
4.1.4. Primer d'octubre (1-O)	28
a) Com es defineix el primer d'octubre	28
b) Comportament de la població	29
c) Actuació policial	32
d) Declaració d'independència	33
4.1.5. Mobilitzacions	33
4.2. Anàlisi del corpus	34
4.2.1. Declaració d'Oriol Junqueras	34
4.2.2. Declaració de Joaquim Forn	36

4.2.3. Declaració de Jordi Cuixart	37
4.2.4. Declaració d'Enric Millo	39
4.2.5. Declaració de Pérez de los Cobos	41
4.2.6. Declaració de Montserrat del Toro	42
4.3. Resultats globals	44
5. <u>Conclusions</u>	46
6. <u>Bibliografia</u>	49
6.1. Recursos audiovisuals	50
7. <u>Annex</u>	52
7.1. Notícies de la declaració d'Oriol Junqueras	52
7.2. Notícies de la declaració de Joaquim Forn	58
7.3. Notícies de la declaració de Jordi Cuixart	62
7.4. Notícies de la declaració d'Enric Millo	67
7.5. Notícies de la declaració de Diego Pérez de los Cobos	71
7.6. Notícies de la declaració de Montserrat del Toro	77

1. INTRODUCCIÓ

El judici del procés, tal com es coneix popularment, ha tingut una gran rellevància a la nostra societat per dos motius: per les persones que s'estaven jutjant i per ser televisat. Gràcies a aquest fet, a través de les nostres pantalles s'han pogut veure el contingut de les seves declaracions i les reaccions posteriors, sigui de les mobilitzacions ciutadanes o bé dels mateixos polítics. A més, el judici ha estat el clar protagonista dels mitjans de comunicació, motiu pel qual és interessant analitzar com ha estat el seu enfocament informatiu.

Les justificacions fonamentals per tractar aquest tema han estat el retrat d'aquelles dates rellevants pel procés judicial, entenent, sobretot, la concentració a la Conselleria d'Economia del 20 de setembre de l'any 2017 i el referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre del mateix any, i com la percepció dels fets que es van produir són interpretats de forma completament diferent en funció de la veu que els expliqui. Així doncs, el treball diferenciarà clarament les postures dels presos polítics i la d'alguns testimonis. L'altra justificació es basa a comprendre com el llenguatge s'ha convertit en el gran protagonista del judici, ja que algunes de les expressions que s'han utilitzat han estat presents en altres contextos socials, fet que implica un posicionament determinat.

Per aquest motiu, la hipòtesi central del treball és comprovar com s'ha evidenciat la teoria del *framing* o marcs de George Lakoff, lingüista i científic cognitiu. Les preguntes claus que s'han plantejat giren al voltant d'aquestes idees. La primera és la plasmació de la teoria de Lakoff al judici dels presos polítics, en què el llenguatge ha estat un aspecte clau per transmetre determinades idees, contribuint a la distinció de dos marcs: el sobiranista o proreferèndum i el constitucionalista¹. També es vol analitzar la interpretació que n'han fet els mitjans de comunicació, és a dir, si han narrat la jornada, si s'han posicionat, etc.

Per últim, es busca si hi ha altres marcs que no siguin els principals ja explicats anteriorment. Interessa saber si n'hi ha d'altres de secundaris que poden variar la percepció de determinades idees.

El treball està estructurat en una part teòrica en què s'expliquen el context sociopolític, la teoria dels marcs, el paper dels mitjans de comunicació a l'hora de posicionar-se ideològicament i l'anàlisi crítica del discurs. A la part pràctica, s'analitzaran les veus que s'han seleccionat del judici i una tria de les peces periodístiques per mostrar les diferents interpretacions que es poden fer de les declaracions.

1 S'ha optat per utilitzar el terme constitucionalista en lloc del d'unionista perquè considerem que té unes connotacions més objectives.

2. MARC TEÒRIC

En aquest apartat es procedirà a explicar, per una banda, una mirada als fets més rellevants que permetin contextualitzar el judici i, per l'altra, la part pròpiament teòrica del treball. Aquesta estarà dividida en tres apartats que són la teoria dels marcs segons George Lakoff, una segona part basada en el paper que adopten els mitjans de comunicació a l'hora de difondre determinats marcs i, finalment, una breu aproximació a l'anàlisi crítica del discurs, que constitueix una part del bloc pràctic.

2.1. El judici: les causes i els protagonistes

Per poder entendre com va transcórrer el judici del procés, o la *Causa del procés*, com també és conegut, s'ha cregut convenient explicar el context sociopolític anterior al primer d'octubre i el mateix dia del Referèndum, un període intens pel que fa a la política i a les mobilitzacions d'una part de la societat catalana.

Els motius d'aquest judici es remunten als plens del sis i set de setembre, amb la Llei de Transitorietat Jurídica. Va ser aprovada per la Mesa del Parlament, en què un dels membres era Carme Forcadell, la Presidenta del Parlament. La voluntat era crear un marc legal alternatiu a l'espanyol.

El dia 20 de setembre, i per ordre del jutjat d'instrucció número 13 de Barcelona, la Guàrdia Civil inicia l'Operació Anubis, que va comportar la detenció de 15 persones vinculades a les institucions catalanes, acusades de participar en l'organització del Referèndum (Busquets, 2019, pp. 31-32). A més, es van produir 41 escorcolls tant a Barcelona com a altres localitats, per exemple a Bigues i Riells.

La resposta ciutadana va ser concentrar-se en els punts de Barcelona en què es produïen els diversos registres. El lloc més important va ser la Conselleria d'Economia i d'Hisenda. Com que, a mesura que passaven les hores, el volum de concentrats anava augmentant, els líders de l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) i d'Òmnium Cultural, Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, van decidir ocupar-se de la mobilització perquè tot transcorregués de forma pacífica i sense que es produïssin incidents. Cap a les dotze de la nit, Sànchez i Cuixart van enfilarse damunt d'un vehicle de la Guàrdia Civil per tal de dissoldre la concentració.

Cal recordar que, durant tot el dia, en aquests vehicles hi van pujar diversos periodistes i algunes persones vinculades al món de la política, com és el cas d'Eulàlia Reguant i de Mireia Boya, que en aquells moments eren diputades de la CUP. També van haver de concentrar-se davant de la seu del seu partit perquè la Guàrdia Civil volia entrar a registrar-la sense dur una ordre judicial.

Els registres es van anar produint durant el mes de setembre fins que va arribar el dia del referèndum, l'1 d'octubre, en què es preguntava sobre la possible independència de Catalunya. Va comptar amb la participació de 2,3 milions de ciutadans enmig d'importants càrregues policials que van acabar amb 1.066 ferits, segons les dades que el Departament de Salut de la Generalitat va donar a conèixer el 19 d'octubre de 2017 (Busquets, 2019, p. 34). Els resultats dels vots van ser 2.020.144 a favor del sí; 176.566 contraris a la independència i 20.129 vots nuls.

La *Causa del procés* va començar el dia 12 de febrer de l'any 2019 i va finalitzar el 14 d'octubre amb una sentència condemnatòria pels nou presos polítics.

Els delictes de sedició i de malversació, que també s'hi ha d'afegir la inhabilitació absoluta, van ser aplicats a Oriol Junqueras, exvicepresident i exconseller d'Economia i Hisenda, amb una pena de presó de 13 anys; Raül Romeva, exconseller d'Afers Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència, amb una pena de 12 anys de presó; Dolors Bassa, exconsellera de Benestar Social i Famílies, amb una pena de 12 anys de presó; Jordi Turull, exconseller de Presidència i exportaveu del Govern, amb una pena de 12 anys de presó.

El delicte de sedició, inclosa la inhabilitació, es van aplicar a Carme Forcadell, expresidenta del Parlament, amb una pena d'11 anys i mig de presó; Joaquim Forn, exconseller d'Interior, amb una pena de 10 anys i mig de presó; Josep Rull, exconseller de Territori, amb una pena de 10 anys i mig de presó; Jordi Cuixart, president d'Òmnium Cultural, amb una pena de 9 anys de presó; Jordi Sánchez, expresident de l'ANC, amb una pena de 9 anys de presó².

2.2. La teoria dels marcs de George Lakoff

La teoria dels marcs o *framing* es va actualitzant amb el temps. Cada expert aporta els seus coneixements, ampliant les teories ja existents, matisant-les o bé oferint una reinterpretació sobre aspectes determinats. Pel caire del treball, en què es prioritza el paper protagonista que ha tingut la política en aquest judici i les conseqüències que hi estan implícites, aquesta part se centra a explicar la teoria dels marcs segons George Lakoff, lingüista i científic cognitiu, que els vincula amb el món de la política.

L'autor parteix de la idea pionera dels *frame* d'Erving Goffman, recollida a la seva obra *Frame Analysis* (1974), que aborda la possible implicació d'una multiplicitat de significacions a la nostra

2 Pérez, R. (2019, octubre 14). Consulta aquí les penes que ha imposat el Suprem a cadascun dels dirigents de l'1-O: Oriol Junqueras s'haurà d'enfrontar a 13 anys de presó per un delicte de malversació i sedició. *Ara*. Recuperat 29 març 2020, de <http://scur.cat/F7PKDP>

experiència de la realitat (Hemilse, 2011, p. 189). A partir de Goffman, Lakoff acaba establint els fonaments de la teoria dels marcs mentals, dins de l'obra *No pensis en un elefant. Llenguatge i debat polític*.

Considera que ni la ment ni el llenguatge són components objectius compartits per a tota una societat, és a dir, que el pensament racional és una ficció. Els elements que acaben creant narratives són el llenguatge, les metàfores, les imatges, el comportament polític, entre d'altres, a través dels quals s'insereixen els continguts (Pérez, 2018, p. 92). El resultat és la creació dels marcs que, segons aquest autor, són estructures mentals que configuren la visió que tenim del món i que articulen el nostre pensament (Lakoff, 2017, p.11). Dit d'una altra manera, acaben definint el que es considera bo (o moral) i dolent (o immoral) sobre un tema determinat. Segons els científics que també han investigat sobre aquesta qüestió, els marcs constitueixen el que anomenen l'«inconscient cognitiu», és a dir, es troben presents al nostre cervell i això provoca que no s'hi puguin accedir de forma conscient. El que sí que permeten conèixer, no obstant això, són les conseqüències que provoquen: orientar el nostre pensament i conferir una visió determinada de l'entorn.

Els marcs permeten comprendre tot allò que forma part dels seus paràmetres, això implica, tal com afirma Lakoff (2017), que «si els fets no encaixen amb el marc, aquest es manté i els fets reboten» (p. 31). Amb aquesta afirmació, explica que quan algú rep una informació que no entra dins de l'estructura mental que té establerta, es tendeix a rebutjar-la perquè les dades que han arribat no s'emmarquen a les idees defensades pel *frame* que utilitza. No es té en compte si la informació és vertadera o falsa i el marc es manté impertorbable.

Tot i això, aquests marcs també es poden redefinir, és a dir, se'n pot abandonar un i adoptar-ne un altre si la persona ja té assumides les idees principals del segon *frame*. Per aquest motiu, també cal ressaltar la importància d'aquestes estructures mentals, ja que, si per algun motiu la majoria de persones que s'orientaven cap a un marc determinat canvien la seva forma de pensar, aquesta perd el sentit i pot arribar a desaparèixer si no es potencia. D'aquí prové l'afirmació de Lakoff en dir que «un canvi de marc és un canvi social» (2017, p. 11).

Per aconseguir activar-ne un és essencial l'ús d'un llenguatge específic que permeti aglutinar aquells conceptes que facilitaran crear un marc nou. Malgrat això, s'han d'evitar les expressions del *frame* contrari perquè ressalten unes idees que no són les que defineixen l'estructura (Lakoff, 2017, p. 16). A vegades, però, això no és possible i es produeix el que la ciència cognitiva anomena hipocognició,

concepte que fa referència a l'absència d'un marc propi que no disposa de paraules simples que permetin identificar-lo.

Una altra de les particularitats que tenen els marcs mentals són la capacitat de manipular. El fet de no admetre determinades idees comporta que es neguin aspectes que potser són certs. Per aquest motiu, molts d'aquests *frame* estan construïts a través del llenguatge orwellià (Lakoff, 2017, p. 36), que implica utilitzar un llenguatge que significa el contrari del que s'està dient, i la post-veritat, en què el que es busca no és la veritat, sinó apel·lar directament a les emocions.

El llenguatge acaba creant tot un sistema conceptual que configura la nostra visió del món, la forma amb què interactuem i que pot acabar condicionant una societat. Per exemple, el llenguatge polític, carregat d'idees, metàfores, etc., les quals provoquen una reacció en els individus i en els grups socials (Latorre, 2017, p. 278).

2.2.1. Metàfores

George Lakoff va establir la teoria de la metàfora conceptual a l'obra *Metáforas de la vida cotidiana*, escrita juntament amb Mark Johnson. Aquest concepte defineix l'expressió no només com una part del llenguatge que actua com a figura retòrica, sinó que acaba perfilant els processos del pensament humà (2009, p. 42). Això vol dir que aquestes figures permeten estructurar uns conceptes a partir d'uns altres. Les xarxes conceptuais que creen, construeixen els marcs.

Les metàfores desenvolupen un paper central a l'hora de construir realitats socials i polítiques. Condicionen la nostra manera de veure la realitat (Johnson i Lakoff, 2009, p. 201) i creen una xarxa en el llenguatge que afecta directament la visió del món que té el parlant, és a dir, cada expressió que utilitza una persona no és innocent perquè s'associa a un aspecte positiu o negatiu. D'aquesta manera, configuren les nostres actuacions i actituds davant de la realitat.

Això no deixa de ser un aspecte de gran complexitat, ja que poden existir múltiples realitats. Sobre aquestes línies, els autors afirmen que «els nostres valors no són independents, sinó que han de formar un sistema coherent amb els conceptes metafòrics amb els quals vivim» (Johnson i Lakoff, 2009, p. 60). Un altre aspecte a tenir en compte és que les paraules no tenen un únic significat; així doncs, en funció del context o de qui les utilitzi poden adquirir connotacions diferents.

Lakoff i Johnson distingeixen, a la seva obra, entre les metàfores convencionals i les noves. Les primeres structuren el sistema conceptual de la nostra cultura i es reflecteixen en el llenguatge que utilitzem (2009, p. 181). Les noves o creatives, en canvi, aporten nous significats a aquells aspectes que

coneixem i que acaben creant una nova realitat (2009, p. 187). A dins d'aquest grup, s'insereixen les metàfores que estan vinculades amb el món de la política. Un bon exemple d'això és tenir la percepció que un esdeveniment polític és una «lluita o una batalla» (Moreno, 2005, p. 347). Aquesta expressió consisteix a veure-ho com una situació bèl·lica, sigui perquè l'altra persona és considerada com un adversari o bé perquè es busca atacar la seva posició.

Les metàfores que giren al voltant del món de la política s'han d'analitzar per poder comprovar què volen dir exactament, ja que moltes busquen provocar el rebuig o l'acceptació del públic «d'una forma irreflexiva cap a les accions polítiques o cap als polítics o grups als quals la metàfora fa referència» (Pérez, 2018, p. 95). En altres paraules, a través d'aquesta expressió se cerca l'activació d'un marc determinat perquè el públic consideri la metàfora com a correcta o incorrecta, procés que es realitza des de l'inconscient.

Convé ressaltar que la metàfora política és utilitzada com una estratègia per «desqualificar l'adversari» (Pérez, 2018, p. 96), ja que el públic percep el tema des d'un marc determinat. Així doncs, encara que el contrari utilitzi arguments que tinguin més fonaments, com que els seus continguts no s'ajusten a l'altre marc potenciat per l'expressió, no aconsegueix que s'acceptin. Cal tenir present la importància de les metàfores en aquest àmbit perquè és més fàcil caure en l'engany, atès que poden destacar uns aspectes però també amagar-ne uns altres.

Hi ha dos components que permeten l'exercici de potenciar un *frame* a través de la metàfora que són aprofitar el seu ús en un moment en què hi ha una important atenció política, com ara el judici del procés, i la repetició constant de l'expressió a l'àmbit públic. El resultat és una valoració moral del significat de l'expressió.

«Muralla humana» és una metàfora que s'ha utilitzat durant el judici, sobretot pel que fa als testimonis de la Guàrdia Civil. El seu objectiu és definir les concentracions de persones que es van produir durant el referèndum del primer d'octubre.

Aquesta construcció, però, ja té un itinerari. Tal com escriu el periodista Quico Sallés al mitjà digital *El Món*³, «muralla humana» té els seus orígens a Euskadi durant el període en què l'esquerra abertzale concentrava gent per evitar que les forces policials duguessin a terme els objectius judicials. Cinc dies abans del primer d'octubre, els Mossos d'Esquadra van utilitzar aquesta metàfora a l'informe 1441/17

3 Sallés, Q. (2019, abril 10). La intel·ligència dels Mossos ja va advertir al Govern de les «muralles humanes»: El concepte que ha triomfat a les acusacions, clau en els «Informes Reservats de la Comissaria General d'Informació. *El Món*. Recuperat 29 març 2020, de <http://scur.cat/XB3C9Z>

de la Comissaria General d'Informació, elaborat per la Unitat Central d'Anàlisi d'Estratègies d'Organitzacions, un dels diferents documents que es redactaven de forma diària per preparar la que seria l'acció policial de cara al Referèndum. Dins de l'apartat de «l'àmbit de la desobediència» es parlava que, per evitar els possibles escorcolls de la Guàrdia Civil, es podrien practicar «dinàmiques d'Askegune (muralles humanes) que podrien comportar incidents».

A través d'aquest article es poden comprovar dos aspectes: el fet de voler vincular la situació de Catalunya amb la d'Euskadi i l'itinerari que ha recorregut la metàfora, ja que té el seu origen al País Basc i es va utilitzar per criminalitzar les mobilitzacions. Després, es va difondre a través dels mitjans del territori i el seu ús va arribar fins a la policia catalana. Finalment, la seva culminació es troba en el moment en què es fa servir per part de les acusacions per tal de crear la imatge d'enfrontaments i com a justificació dels càrrecs que se'ls imputen als presos polítics.

2.3. El paper i posicionament dels mitjans de comunicació

La incidència de la política als mitjans de comunicació ha provocat que aquests desenvolupin una doble funció: la «clàssica» i la «nova» (Castromil, 2010, pp. 17-18). La primera es basa en l'ideal del periodisme, que té com a principal objectiu aportar les eines necessàries, és a dir, la informació més gran possible, perquè la societat es pugui crear una opinió sobre els debats públics que estan a l'ordre del dia. La nova funció, d'altra banda, no només mostra quins són els temes de debat de l'agenda, sinó que també ofereix una versió del que succeeix. Així doncs, els mitjans es converteixen en una de les institucions politicopartidistes més importants de la societat.

2.3.1. Agenda-setting

La gran rellevància i expectació que va provocar el judici del procés va implicar que la seva actualitat formés part de l'agenda pública o *agenda setting*. Aquesta teoria sorgeix als anys 60, moment en què, mitjançant tota una sèrie d'estudis experimentals, apareix la sospita que els mitjans de comunicació desenvoluparien un paper més actiu a l'hora de mostrar les seves postures sobre els temes que transmetien al públic.

Joseph Klapper, estudiós dels efectes socials dels mitjans de comunicació de masses, va formular el que es denomina com el «paradigma dels efectes limitats» (Aruguete, 2009, p. 16). Aquesta expressió es refereix al fet que els mitjans no modifiquen l'opinió pública, sinó que augmenten les predisposicions de la societat a creure'n una versió determinada. Més tard, es formulen noves teories que posen els grups empresarials i els de poder al centre de l'agenda mediàtica. Els autors Lazarsfeld i

Merton (1948, 1964) van considerar que aquests sectors actuaven com a forces de pressió a l'hora de seleccionar els temes més rellevants (Aruguete, 2009, p. 17).

McCombs i Reynolds, citats per Rodelo i Muñiz (2017, p. 242), van arribar a la conclusió, durant les seves primeres aproximacions per fixar l'agenda, que els mitjans no afecten els comportaments dels destinataris, sinó que tenen un efecte cognitiu que condiciona els sistemes de coneixement que l'individu assumeix i que estructura. Aquests estudiosos expliquen que establir l'agenda és «l'habilitat d'influir en la importància de temes en l'agenda pública». Amb això es vol explicar que, de tota la informació que es produeix, els periodistes han de seleccionar quina mereix ser rellevant, aspecte que acabarà influenciant l'opinió pública.

Els temes escollits mitjançant l'*agenda setting*, però, pateixen un canvi en la seva percepció, causat pel marc o *frame* que s'ha escollit per donar visibilitat a la informació. Així doncs, se substitueix «sobre què» pensar de la teoria de l'agenda al «com» pensar sobre determinats temes (Castromil, 2010, p. 8). Aquest canvi és significatiu perquè implica un nou enfocament a l'hora de donar a conèixer la informació. No només es prioritzen determinats temes, sinó que també orienten com ha de ser l'opinió del lector o espectador sobre aquests. Així doncs, ens podem trobar que alguns mitjans no se centren a informar, sinó en realitzar tota una sèrie de judicis sobre el tema que s'analitza.

A més, també s'ha de comentar un factor decisiu que pot alterar la manera en què es dona la informació i és si els personatges que hi apareixen es corresponen «amb la posició ideològica del mitjà» (González, 2017, p. 844). Tanmateix, independentment de la perspectiva que tingui, una de les obligacions que haurien de tenir els professionals del periodisme és la d'analitzar cada marc que se'ls hi presenta i no acceptar-los d'entrada, sinó intentar descobrir quines són les motivacions que s'hi amaguen per afirmar segons quines informacions (Lakoff, 2017, p. 71).

2.3.2. La premsa catalana i espanyola

El periodista Josep Gifreu explica que la funció fonamental dels representants del quart poder, des del punt de vista de la teoria del discurs, és el seu rol com a productors o enunciadors institucionals d'un tipus de discurs que, per definició, és considerat públic (2018. p. 74).

Els mitjans catalans i espanyols, tradicionalment, han adoptat perspectives diferents en funció dels temes polítics que tractaven. Cada mitjà està influenciat per una línia ideològica, fet que implica que segueixen un marc mental concret que condiciona quina informació es vol prioritzar, quines

declaracions es mostren i quines s'amaguen, quins personatges es convertiran en la veu dominant de la notícia, entre d'altres.

Amb el procés d'independència, però, aquest posicionament s'ha accentuat de forma evident. Cada mitjà ha adoptat una visió, més o menys visible, segons la línia ideològica i els interessos empresarials que tenen a darrere. Durant els mesos previs al referèndum del primer d'octubre, la polarització va anar prenent protagonisme i es podia apreciar clarament els dos marcs mentals predominants: el sobiranista o proreferèndum i el constitucionalista.

Aquest aspecte també es va comprovar a través de les línies editorials després de la votació. Els dos marcs van adoptar un enfocament determinat: el «negacionista» i el de «validesa» (Gifreu, 2018, pp. 48-51). En el primer destaquen les declaracions que va pronunciar l'expresident del govern espanyol Mariano Rajoy i el discurs del rei Felip VI el dia 3 d'octubre, caracteritzades per valorar positivament l'actuació policial. *ABC*, *La Razón* i *El Mundo* també van contribuir a establir aquest marc utilitzant el relat de traïció o de permissió per part dels Mossos d'Esquadra a l'hora de facilitar la celebració de la votació.

L'enfocament de la validesa té com a figura clau el President de la Generalitat Carles Puigdemont i les declaracions que va fer sobre la jornada del referèndum. Mentre que pels anteriors mitjans i discursos consideraven que les forces policials van dur a terme la seva tasca de forma eficient, en aquest marc es posa èmfasi en la repressió policial. Aquest missatge es va transmetre a través dels quatre diaris catalans de referència, *La Vanguardia*, *El Periodico*, *El Punt Avui* i *l'Ara*, amb imatges de les càrregues policials als diferents punts de votació.

El resultat és la formació de marcs d'enquadrament estratègic que Gifreu considera que tenen dos objectius: defensar un pensament polític determinat i desacreditar els marcs contraris. A través dels mitjans, els polítics els poden difondre (2018, p. 83).

La polarització dels dos *frames* es va emfatitzar, sobretot, amb l'empresonament dels membres del Govern català (Gifreu, 2018). Els dos principals marcs mentals que s'han confrontat en aquest judici polític s'han vist reflectits als mitjans de comunicació, que s'han convertit en un dels principals actors a l'hora de difondre'ls.

El poder mediàtic contribueix a difondre els discursos que formen part de cada marc, fet que implica que el públic els utilitzi per comprendre el que succeeix. Provoca que la seva visió estigui orientada en funció de la línia del mitjà. Un exemple és la pregunta que, dies abans de l'inici del judici, es plantejava

als mitjans de comunicació, que era el caràcter que tindria. El fet de considerar-lo polític o tècnic⁴ ja era una mostra de la ideologia del mitjà. Atès que el component polític ha estat el principal protagonista des del principi del procediment judicial, bona part dels mitjans catalans van informar d'aquest esdeveniment com un judici polític. Això es pot demostrar, primer, amb les intervencions dels presos polítics, que van aprofitar els interrogatoris per denunciar que se'ls jutgen per les seves idees, i, segon, amb les acusacions, ja que exposaven arguments i preguntes des d'un caire ideològic.

El biaix polític ha comportat que, entre les dues societats, s'hagin tingut percepcions totalment diferents perquè els mitjans han prioritzat certes informacions i n'han obviat d'altres. També cal tenir en compte que el marc comunicatiu català i espanyol seguien dues línies a part. En el cas del català, se'n feia més ressò als mitjans catalans; en canvi, el ressò d'aquest marc als mitjans espanyols va ser limitat. A més, en aquest judici polític, no només han aparegut les veus dels presos polítics i dels testimonis, ja que el tribunal ha utilitzat els mitjans com a aliment per tal de crear un relat contrari a l'independentisme⁵.

2.4. Aproximació a l'anàlisi crítica del discurs

L'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) o Critical Discourse Analysis (CDA) és una de les branques de la perspectiva del discurs que reconeix una relació que vincula aquest aspecte amb la societat. El seu interès radica a «descobrir i descriure les importants repercussions socials i ideològiques del discurs» (De la Fuente, 2001-2002, p. 408).

Aquest corrent té una orientació interdisciplinària, és a dir, es troba present en diferents disciplines, perquè abraça aspectes que van des del llenguatge fins a la societat. Ha d'integrar coneixements diversos amb la voluntat d'oferir «una visió completa i adequada del seu objecte d'estudi» (De la Fuente, 2001-2002, p. 410).

Després de la Segona Guerra Mundial (1939-1945) comença una nova manera de veure el discurs i el llenguatge. George Orwell, un dels primers predecessors de l'ACD, inicia una crítica basada amb el llenguatge polític i el mediàtic. A l'obra *Politics and the English Language* (1946) utilitza tota una sèrie d'arguments per a mostrar que només es poden defensar si s'amaga una part de la realitat perquè no

4 Casulleras, J. (2019, març 2). El judici va com ells voldrien? Deu punts imprescindibles per a entendre on som: Les tres primeres setmanes del judici contra el procés al Tribunal Suprem espanyol evidencien els problemes de les acusacions i els entebancs de Marchena. *Vilaweb*. Recuperat 29 març 2020, de <http://scur.cat/L6GZD6>

5 Aquestes declaracions de l'advocat Benet Salellas provenen d'un col·loqui, organitzat pel Col·legi de l'Advocacia de Girona, que es va celebrar a l'Auditori de la Mercè (Girona). Duia com a títol «Judici al procés. Llums i ombres» i va comptar amb la intervenció dels advocats de les defenses Olga Arderiu, Jordi Pina, Marina Roig i el mateix Salellas.

convé que se sàpiga. Això s'aconsegueix amb el llenguatge, construït sobre l'eufemisme i la vaguetat, entre d'altres⁶.

Els orígens pròpiament teòrics, però, es troben a les obres dels pensadors neomarxistes occidentals, com ara Antonio Gramsci, Louis Althusser o els pensadors alemanys de l'Escola de Frankfurt. Aquests autors, en un principi, no basaven la seva anàlisi únicament en el llenguatge, «sinó en l'adopció d'una perspectiva crítica a l'hora d'estudiar conceptes com ara la ideologia, el poder social o la naturalesa dels productes culturals» (De la Fuente, 2001-2002, p. 409).

Entre els anys 80 i 90 apareixen les teories actuals del discurs. Com a figures clau en destaquen dues: Ruth Wodak, investigadora austríaca de l'anàlisi del discurs i de l'anàlisi crítica del discurs, que se centra en l'estudi dels enunciat i dels discursos, sobretot els que provenen d'emissors públics. La seva voluntat és destapar aquells aspectes que no són informatius per descobrir desigualtats o injustícies, per desmitificar estructures de poder i per desnaturalitzar ideologies. L'altra figura és Teun Van Dijk, que se centra en problemes socials, especialment en la producció d'un discurs que recrea la percepció d'una determinada societat. Vol desemascarar els discursos dels mitjans que en reproduïxen d'altres que amaguen un abús de poder⁷.

L'ACD està dirigit a diversos enfocaments d'anàlisi, un d'aquests, el polític. Neyla Graciela Pardo, citant un llibre que va publicar el mateix any, explica que es busca desemascarar les relacions de poder per tal d'identificar els usos del llenguatge «concretats en estratègies de coerció, oposició, encobriment, legitimació i deslegitimació» (Pardo, 2012, p. 50). El fet d'investigar el llenguatge en relació amb el poder i a la ideologia, segons l'ACD, és útil perquè permet investigar com el discurs actua com un escenari de poder i de lluita social.

Sobre aquestes mateixes línies també en parla Xavier Laborda, que considera que la relació entre els mitjans i el poder polític és complexa perquè s'han d'establir tota una sèrie de negociacions per poder fixar el domini de cada un.

Els discursos dels polítics i d'altres agents comunicatius que es difonen a través dels mitjans de comunicació realitzen una tasca ideològica i acaben generant tota una sèrie d'efectes determinats «de domini i de pressió» que actuen sobre les persones que els reben (2000, p. 2).

6 Aquesta informació està extreta de les classes impartides pel professor Narcís Iglesias, durant el curs 2018-2019, a l'assignatura Teoria de la comunicació II.

7 Ibidem.

La ideologia, definida com tots aquells «instruments dinàmics de representació que cohesionen identitats socials», es genera als enunciats que seran transmesos als *media*. Per fer-ho, es parteixen de dos aspectes: el temàtic i el formal (Laborda, 2000, p. 22). El primer fa referència als temes en què una figura política incideix de forma més o menys accentuada i el segon està relacionat amb la forma en com es generen els enunciats, que seran els portadors d'aquest component ideològic.

2.4.1. L'ull expert i l'ull despert

Les diverses modalitats de l'anàlisi crítica del discurs se centren en «les relacions dialèctiques entre allò lingüístic i allò social», és a dir, entre els usos verbals o altres signes i les estructures socials que els condiciona (Salvador, 2012, p. 15).

Per aquest motiu, l'analista ha d'aplicar una doble perspectiva als discursos públics: la de l'ull expert i la de l'ull *despert*, en què ha de tenir en compte «les trampes i inèrcies que fan passar com a òbvies unes posicions que són perfectament discutibles». Si aquestes no s'analitzen des d'una perspectiva crítica, la veu del discurs pot imposar la seva opinió sobre la dels altres i construir, d'aquesta manera, «una visió interessada de la realitat social» (Salvador, 2012, p. 10).

El que es pretén aconseguir amb l'ull despert és, segons Salvador, la «*suspició metòdica*». Aquesta expressió vol dir que s'han de cercar els indicis ideològics que es troben presents en els discursos, que no necessàriament apareixen de forma intencionada, sinó que, a vegades, els agents que transmeten els discursos ho fan de manera inconscient. Per tant, s'han d'analitzar aquells detalls que poden ser difícils de ser sotmesos a la crítica.

El problema, però, es produeix quan aquests discursos són difícils de ser analitzats de forma crítica perquè són tecnològics. És a dir, que estan formats per tot un seguit d'estructures lingüístiques, com ara les metàfores i el vocabulari especialitzat, que provoquen una certa opacitat. El resultat és que el seu contingut no es pugui acabar d'entendre, legitimant, així, tot un seguit de «postures subjectives i interessades» amagades darrere d'una aparent objectivitat (Salvador, 2012, p. 19).

3. METODOLOGIA

A partir de la metodologia emprada vull demostrar la hipòtesi del treball, que és el paper protagonista que ha tingut la teoria dels marcs de Lakoff durant el judici del procés i la seva transmissió als mitjans de comunicació.

L'abast temporal escollit per a la investigació és seccional, ja que es tractarà un període de temps específic que prèviament s'ha definit. La profunditat serà explicativa perquè s'analitzaran els factors que es consideren que són claus per tal de comprovar la hipòtesi que es planteja. Les fonts que s'han utilitzat són primàries, ja que, en el cas de les declaracions dels presos polítics i dels testimonis, s'han visionat íntegrament mitjançant la retransmissió en directe que es va fer del judici; pel que fa als mitjans, la informació s'extraurà a partir de les notícies de diaris que prèviament s'han seleccionat. El caràcter de la investigació serà qualitatiu perquè es vol descobrir de quina forma ha estat present la teoria de Lakoff sobre els marcs mentals.

Les unitats d'observació són les veus del judici i les notícies de la premsa en un període de temps que comprèn des del 14 de febrer de 2019 fins al 21 de març del mateix any. Per tal de delimitar la mostra, a la primera part se seleccionaran dotze veus. D'aquestes, sis són dels presos polítics, escollint-ne dos del partit de Junts per Catalunya (JuntsxCat), com són Joaquim Forn i Josep Rull; dos d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), com són Oriol Junqueras i Carme Forcadell; i dos líders de la societat civil, Jordi Cuixart i Jordi Sànchez. La resta són testimonis seleccionats de tal manera que permetin veure la contraposició de marcs a l'hora d'explicar els mateixos fets: Mariano Rajoy, Enric Millo, Diego Pérez de los Cobos, Montserrat del Toro, l'agent de la Guàrdia Civil amb el TIP S17971T i el tinent de la Guàrdia Civil amb el TIP N31011H. Pel que fa als mitjans de comunicació, els diaris seleccionats són *El Punt Avui* i *ABC*, per comprovar el paper que juga la línia ideològica de cada un a l'hora de transmetre missatges concrets de les declaracions.

La mostra utilitzada és il·lustrativa, no probabilística, i estratègica, ja que les unitats d'anàlisi que s'han escollit responen a uns determinats criteris que s'han seleccionat prèviament (Río, 2011, p.27).

La tècnica per recollir la informació es basarà, per una part, en l'anàlisi de les veus que s'han transcrit i classificat segons els temes i, per l'altra, en una anàlisi crítica del discurs a partir del corpus seleccionat, posant especial atenció al lèxic que hi apareix per poder comparar els dos diaris.

4. **RESULTATS**

D'acord amb la teoria dels marcs de George Lakoff, he optat per dividir els resultats en dues parts: la primera està formada per l'anàlisi de les veus dels presos polítics i dels testimonis per tal de mostrar com, a partir d'un mateix esdeveniment de la realitat, les interpretacions que se n'obtenen són totalment oposades, fins i tot, contradictòries o inventades (Gifreu, 2018, p. 11); la segona part se centra a transportar aquestes declaracions a la premsa escrita per poder analitzar com apareixen estructurades les declaracions dels implicats.

4.1. Anàlisi de les veus

En aquesta part es classifiquen les veus segons els temes que tracten per tal que se segueixi una estructura. El contingut que s'analitzarà fa referència a les conviccions polítiques, als plens del sis i set de setembre, la jornada del 20 de setembre (20-S), el primer d'octubre (1-O) i les mobilitzacions.

Les dotze veus seleccionades són Joaquim Forn, exconseller d'Interior i màxim responsable dels Mossos d'Esquadra; Josep Rull, exconseller de Territori i de Sostenibilitat; Oriol Junqueras, exvicepresident del Govern de Catalunya i exconseller d'Economia i Hisenda; Carme Forcadell, expresidenta del Parlament i expresidenta de l'ANC; Jordi Cuixart, President d'Òmnium Cultural; Jordi Sànchez, expresident de l'Assemblea Nacional Catalana (ANC); Mariano Rajoy, expresident del govern espanyol; Enric Millo, exdelegat del govern espanyol a Catalunya; Diego Pérez de los Cobos, coronel de la Guàrdia Civil i coordinador de l'operatiu policial del primer d'octubre; Montserrat del Toro, secretària judicial del jutjat número 13, responsable dels escorcolls de la Conselleria d'Economia; l'agent de la Guàrdia Civil amb el TIP S17971T, present al registre de la nau de Bigues i Riells el dia 20 de setembre; i el tinent de la Guàrdia Civil amb el TIP N31011H, present al CAP de Sant Andreu de la Barca, punt de votació durant l'1-O.

4.1.1. Conviccions polítiques

Aquest bloc està format per les veus de cinc presos polítics, que són Oriol Junqueras, Carme Forcadell, Josep Rull, Jordi Cuixart i Jordi Sànchez. Tot i que les seves intervencions estan basades en diferents temes, els dos més recurrents són el fet de reconèixer-se com a presos polítics i el pacifisme.

Pel que fa al primer tema, Junqueras, exconseller d'Economia i Hisenda, es considera «un pres polític», ja que afirma que «se m'està acusant per les meves idees i no pels meus fets. Entenc, per tant, que estic en un judici polític» (Junqueras, 2019, min. 50). Jordi Cuixart, president d'Òmnium Cultural, es defineix com a pres polític i explica que «després de 500 dies empresonat, la meua prioritat no és

sortir, sinó denunciar l'atac i la vulneració que hi ha de drets i llibertats a Catalunya i en el conjunt de l'estat espanyol» (Cuixart, 2019, 1 h. min. 53). Jordi Sànchez, expresident de l'ANC, també segueix la mateixa línia, ja que diu que «em considero un pres polític» i que la seva intervenció es basa a «defensar la veritat als meus conciutadans», atès que considera que els fets dels quals se l'acusa són «absolutament falsos» (Sànchez, 2019, min. 2-3).

Amb aquesta primera part, es pot veure, per una banda, la convicció de ser presos polítics perquè són jutjats per les seves idees i, per l'altra, utilitzar el judici televisat per poder denunciar tant la seva situació com la que viu Catalunya en matèria de drets i llibertats, els quals es veuen vulnerats.

Junqueras, Forcadell i Rull coincideixen en el fet que denunciarien qualsevol forma de violència, ja que consideren que no és propi del procés independentista. Per exemple, l'exvicepresident de la Generalitat considera que «si hi hagués qualsevol temptació per part de qui fos de no actuar d'aquesta manera pacífica, cívica, nosaltres ens desvincularíem d'aquest procés» (Junqueras, 2019, 1 h. min. 6-7), declaracions que reforcen la idea que les mobilitzacions sempre han estat pacífiques, aspecte que contrasta amb l'acusació que considera que es van produir situacions de violència.

Forcadell, que havia estat presidenta del Parlament, també defensa el mateix raonament respecte al pacifisme i a la condemna de qualsevol acte violent. Afirmar que «renunciaria a les meves conviccions si hi hagués qualsevol tipus de violència» (Forcadell, 2019, 3 h. min. 38). Josep Rull, exconseller de Territori i de Sostenibilitat, també es mostra ferm quan se li pregunta per la violència: «denuncio sempre qualsevol forma de violència, vingui de qui vingui» (Rull, 2019, 1 h. min. 34).

Aquest apartat ha permès mostrar una part del marc mental del moviment independentista, basat a apostar per totes aquelles accions que segueixin una línia pacífica i que no siguin violentes.

4.1.2. Plens del sis i set de setembre

Forcadell defensa els plens del 6 i 7 de setembre de 2017 com un exercici en què cada grup parlamentari va poder expressar el seu punt de vista tal com expressa en un moment de la seva declaració quan afirma que «la paraula al Parlament ha de ser lliure» (Forcadell, 2019, 2 h. min. 46). Aquesta interpretació que apel·la a la llibertat d'expressió, es contrastarà amb la d'altres persones que parlen del tema, com són Mariano Rajoy i Enric Millo.

També aprofita per denunciar la seva situació, ja que, segons Forcadell, els seus companys de Mesa van dur a terme els mateixos tràmits parlamentaris. Una altra diferència que subratlla és que, mentre ella està sent jutjada per l'Audiència Nacional, els seus companys són jutjats en el Tribunal Superior de

Justícia de Catalunya per desobediència, un càrrec que, com es pot deduir, és de menor importància respecte al que s'enfronta la que va ser presidenta del Parlament (2019, 3 h. min. 36).

Amb la intervenció de Mariano Rajoy, expresident del govern d'Espanya, es pot comprovar que els plens del setembre van ser interpretats de forma totalment diferent en el moment en què s'analitza el llenguatge que utilitza. Per exemple, amb l'adjectiu «lamentable», ja és evident que no comparteix les paraules de Forcadell; o també quan parla que «es va liquidar la legalitat vigent». A més, fa referència a una «violació dels drets dels diputats de l'oposició» (Rajoy, 2019, min. 13-14). Amb el terme «violar», ja es pot parlar de l'ús d'una metàfora conceptual que aporta una posició moral davant de determinats actes, en aquest cas, un d'immoral que no és considerat correcte.

En aquest punt, cal recordar el poder que tenen les paraules en el moment en què s'utilitzen per tractar un tema determinat en què es busca un posicionament. Fent servir aquest concepte, ja evoca la idea d'un acte en què s'ha utilitzat un grau de violència punible. Per tant, si es pren com a referència el significat literal, ja dona a entendre un clar posicionament respecte dels plens.

Malgrat que Enric Millo, exdelegat del govern espanyol a Catalunya, no parla exactament de com ell va viure els dies que s'estan analitzant, sí que explora les suposades conseqüències que van tenir dins d'un context social. Explica la «preocupació» i la «incertesa» que es respirava a la societat, ambient que, a partir del dia 10 del mateix mes, es tradueix amb «accions de fustigació, d'intimidació i d'assetjament a diferents institucions i empreses» (Millo, 2019, min. 33). Amb aquestes declaracions, les utilitza de pretext per justificar l'aplicació de l'article 155 de la Constitució. A més, amb els conceptes mencionats anteriorment, va construir o reforçant tot un seguit d'idees que acaben configurant un relat de certa violència per part d'un sector de la societat catalana d'ideologia independentista.

4.1.3. 20 de setembre (20-S)

En els següents apartats parlaré de diferents aspectes vinculats a aquesta jornada i com les diferents veus els interpreten. Els que es tractaran són el caràcter de la concentració davant del Departament d'Economia, el famós episodi dels vehicles de la Guàrdia Civil que van quedar malmesos, fragments on han intervingut els fiscals i que permeten veure el posicionament dels magistrats i, finalment, l'anàlisi de dos testimonis concrets, que s'han optat per no incloure'ls amb els altres protagonistes.

a) Caràcter de la concentració

La tendència dominant dels presos polítics es basa en una percepció pacífica tant de la jornada com també de l'actitud de les persones que es concentraven davant de la Conselleria d'Economia.

Carme Forcadell és l'encarregada d'explicar que les consignes més importants que es van dir aquell dia eren que tot el que es fes s'havia de dur a terme de forma pacífica i que, el més important, era no caure en provocacions» (Forcadell, 2019, 1 h. min. 57). També detalla que la gent que estava reunida cantava i duia clavells a les mans (2019, 1 h. min. 52), escena que es va difondre a través de les fotografies que va generar el 20 de setembre.

Seguint amb la seva línia, Jordi Cuixart destaca el comportament «cívic i pacífic» però també de «resistència no-violenta» de la població (Cuixart, 2019, min. 54). També descriu el paper de les dues entitats, l'ANC i Òmnium Cultural, davant de la situació que s'estava produint. El seu objectiu era el d'«adoptar una actitud serena i organitzada» (Cuixart, 2019, 1 h. min. 20). Durant la jornada, el líder d'Òmnium va destacar que no hi va haver cap clima de crispació, tot i que sí que n'hi va haver un de descontentament i de disconformitat. Aquests sentiments, afirma, es van canalitzar mitjançant el dret de manifestació i assumint la desobediència civil (2019, 1 h. min. 39).

Jordi Sànchez veu el 20-S com un acte de protesta (2019, min. 26) que es va fer com a resposta a l'entrada i registre que va efectuar la Guàrdia Civil. També afirma que no hi va haver «tensió», posant d'exemple la gent que estava concentrada davant del Departament d'Economia i que s'expressava amb «càntics i elements festius» (Sànchez, 2019, min. 55). L'única vegada que en parla és quan relata un episodi que es va difondre pels mitjans de comunicació, que fa referència al moment en què el comandant de la Guàrdia Civil li comunica que els vehicles que estaven estacionats davant del Departament «sense cap mena de vigilància» tenien en el seu interior «armes llargues» (Sànchez, 2019, min. 51).

Pel que fa als testimonis, Mariano Rajoy i Enric Millo són els responsables d'aportar el contrapunt a les interpretacions dels presos polítics. L'expresident del govern espanyol afirma que el 20 de setembre va ser un dia «excepcional» que considera que no creu que «pugui semblar normal a ningú que formi part d'aquest Tribunal Suprem» (Rajoy, 2019, min. 10-11). Millo és el que comença a utilitzar l'expressió de «massa de persones⁸» i considera que, amb les proclames com «no sortiran fins que

8 A partir d'aquesta jornada alguns testimonis ja empen el concepte de «massa» per a referir-se a la multitud de persones concentrades a un lloc concret.

vulguem» o «defensem les nostres institucions», la idea que s'estava oferint era que «algú els estava atacant» (Millo, 2019, min. 38-39).

És també el moment en què es comença a parlar dels CDR, els Comitès de Defensa del Referèndum, creant el relat per tal de criminalitzar-los, ja que considera que estan formats per «persones que tenen altres objectius» i que no els importa «utilitzar la violència». A més, continua explicant que es troben «camuflats entre la gent pacífica» (Millo, 2019, min. 45-46). Així doncs, amb aquesta declaració ja es veu la intenció de separar l'independentisme entre la gent pacífica i la que forma part dels CDR, una de les idees més consolidades dins del marc mental dels constitucionalistes.

b) Vehicles de la Guàrdia Civil

L'estat dels vehicles de la Guàrdia Civil que estaven aparcats davant de la Conselleria d'Economia constitueix una de les proves fonamentals de què disposa la Fiscalia per tal de demostrar que Jordi Cuixart i Jordi Sànchez van cometre un delictes de rebel·lió. També cal afegir les fotografies que van circular dels dos líders civils enfilats a sobre d'un dels cotxes.

Joaquim Forn, exconseller d'Interior, explica que els dos líders civils van pujar als vehicles de la Guàrdia Civil «per donar una consigna per tal que la gent es calmes i es retirés» (Forn, 2019, min. 37). El líder de l'ANC, un dels protagonistes d'aquest episodi, afirma que no va demanar permís per enfilarse, sinó que ho va «comunicar» i el tinent li va respondre que pugés perquè «ya no le viene de ahí el vehículo⁹» (Sànchez, 2019, 2 h. min. 1). Amb aquesta declaració, la intenció que es busca és exposar que no se li va plantejar cap problema pel fet de pujar sobre el vehicle.

El 20-S, defensat per moltes persones com una jornada pacífica, entra en contradicció amb Enric Millo, un dels testimonis que va declarar que no es podia considerar una concentració festiva perquè els vehicles de la Guàrdia Civil van patir destrosses violentes (2019, min. 50).

Seguint amb l'episodi dels vehicles, el president de l'ANC indica que no és proporcional creure que una acció «concreta, criticable i denunciada per part d'uns individus» es pugui utilitzar com a excusa per «criminalitzar, penalitzar, una mobilització cívica i responsable» (Sànchez, 2019, min. 57). Continua dient que els danys que van patir els cotxes de la Guàrdia Civil «no tenen justificació». Al final d'aquesta declaració, acaba afirmant que van quedar malmesos «durant el transcurs de la jornada» perquè «probablement no hi va haver un moment concret» (Sànchez, 2019, 1 h. min. 22-23).

9 S'ha considerat conservar la frase original, sense traduir-la, per evitar que perdi valor lingüístic.

En aquesta declaració és necessari comentari tot un seguit de detalls que potser poden semblar insignificants però que són importants. Primer de tot és la distinció que es produeix pel que fa al perfil de concentrats que es trobaven al Departament d'Economia. S'ha parlat de *gent*, *manifestants*, etc., però no d'*individus*, concepte que apareix per designar al grup de persones que, segons sembla, van provocar les destrosses.

Aquesta diferenciació és important a l'hora de configurar un marc de l'independentisme basat a criticar aquelles accions que se surten de les consignes de les entitats. Això implica una distinció entre allò que es considera correcte, i que forma part de la tradició del moviment sobiranista, enfront d'allò que, recuperant les paraules del líder de l'ANC, «no tenen justificació». No deixa de ser curiós com el seu discurs canvia fins a afirmar que aquests danys es van produir al llarg de la jornada, no en un moment específic. Per tant, aquesta crítica cap a les persones que van malmetre els vehicles, es converteix en una certa criminalització, tot i que no es pot comparar amb la de Millo. En aquest cas, fins i tot es podria parlar de l'adopció del marc contrari perquè n'acaba assumint una part del discurs.

Aquesta mateixa línia també la segueix el líder d'Òmnium Cultural, que lamenta els danys perquè «no respon a l'actitud dels manifestants del moviment sobiranista» (Cuixart, 2019, 1 h. min. 25). Afegeix que aquest fet és una «ruptura de la disciplina no-violenta» i que «no ho comparteixen els centenars de milers de catalans que es manifesten sempre» (Cuixart, 2019, 1 h. min. 30). Pel que fa al llenguatge cal parlar de l'ús de la paraula *ruptura*, que, en aquest context, té unes connotacions negatives i implicaria un trencament en la manera d'actuar del sobiranisme. Aquest fet pot fer plantejar si les destrosses dels vehicles és motiu suficient per tractar aquest tema amb la magnitud que se li atribueix.

c) Testimonis

He decidit analitzar les declaracions de Montserrat del Toro i l'agent de la Guàrdia Civil amb el TIP S17971T de forma separada respecte a la resta per diversos motius. Pel que fa a la secretària judicial he optat per explicar l'experiència que la testimoni diu que va viure mentre es trobava a dins de la Conselleria. D'altra banda, l'agent se l'analitza de forma separada perquè, malgrat que sigui un testimoni del 20 de setembre, no es basa amb els fets que es van produir davant d'Economia, sinó que formava part de l'equip que va registrar la nau de Bigues i Riells.

El testimoni de Montserrat del Toro, secretària judicial que va ser la responsable dels escorcolls que es van produir el 20 de setembre, és interessant des del punt de vista comunicatiu i lingüístic per la

selecció de conceptes i de metàfores que utilitza per a referir-se a la gent que es va concentrar davant de la Conselleria d'Economia. La primera referència als concentrats es produeix quan la testimoni explica l'entrada d'Oriol Junqueras al seu despatx: «cap a dos quarts de cinc es va produir un soroll molt gran, com un tumult, des de l'exterior.» (Del Toro, 2019, min. 35-36).

Amb l'ús de *tumult*, el que provoca és una tergiversació de la concentració pacífica que s'estava produint. Així doncs, s'anul·la el valor que caracteritzava aquesta mobilització i és substituït per un tumult, cosa que canvia dràsticament la naturalesa del que succeïa a fora de la conselleria, atorgant-la d'una gravetat que no hi era. La metàfora «mar de gent» també l'utilitza per parlar de les persones concentrades. Per poder saber si aquesta expressió té unes connotacions positives o negatives, analitzant el context ja es pot deduir: «el que vaig veure a terrat, era un mar de gent que ens esperava a la sortida, per la porta principal.» (Del Toro, 2019, min. 42). El fet d'explicar que aquest «mar de gent» els estava esperant, ja dóna la sensació que es tracta d'un grup considerable de persones que poden tenir una actitud més o menys hostil cap a les persones que es trobaven a l'interior de l'edifici.

Un altre concepte que fa servir per parlar de la concentració és la d'una «allau», tal com es pot veure en un moment de la seva declaració en què explica que va sentir «un soroll impressionant, una allau, i veig que hi ha gent que queda aixafada contra el vidre» (Del Toro, 2019, min. 47). Amb aquest terme sembla que parli d'unes persones que estan descontrolades, com el significat literal de la paraula, missatge que es potencia quan Del Toro diu que van quedar aixafades contra el vidre.

Una de les característiques del seu testimoni és la de fer constar la por que va patir durant les hores que va durar el registre. Un exemple és la repetició de la paraula tumult per tal d'indicar un canvi radical en les formes que tenia la gent a l'hora de manifestar-se. Mentre explica que durant el matí la gent entonava diversos càntics, cap a la tarda «les cançons van desaparèixer i l'únic que escoltàvem eren fresses, crits... el soroll típic d'un tumult» (Del Toro, 2019, 1 h. min. 42). Amb aquesta descripció tan detallada, acaba creant una imatge d'un escenari de certa tensió, potenciat amb la idea en què les cançons s'acaben i l'ambient canvia dràsticament.

La darrera de les característiques és la d'oferir una imatge de victimització i fer passar la seva experiència durant aquella jornada com un fet traumàtic. Aquestes afirmacions es poden sostenir amb les últimes declaracions que fa a les preguntes de l'advocada de Carme Forcadell, Olga Arderiu. Explica que després d'aquest succés va «aguantar emocionalment» entre tres i quatre dies fins que «al

dilluns següent, la meua salut es va afeblir i vaig pagar la tensió i l'estrès que havia passat durant tots aquells dies anteriors» (Del Toro, 2019, 2 h. min. 20-22).

Cal recordar que en cap moment es va intentar ocupar la conselleria, ni es tenia intenció de fer-ho. Acaba narrant que «durant l'any, els cinc mesos i els setze dies que hagin pogut passar des dels fets, m'han permès reviure cada dia, per desgràcia, el que va succeir». Això, segons les seves paraules, li han permès «fixar-los a la memòria» pel dia de la seva declaració (Del Toro, 2019, 2 h. min. 23). Amb aquest final, contribueix a alimentar el relat de la violència ajudant-se de paraules carregades de gravetat.

Pel que fa a les declaracions de l'agent de guàrdia civil amb el TIP S17971T, segueix utilitzant el concepte de massa, ja utilitzat per altres testimonis com Enric Millo o Montserrat del Toro. La seva intervenció té dos punts principals. El primer es basa a comparar la situació que va viure amb el conflicte basc perquè la «massa» que estava concentrada allà «estava bastant exaltada» i totes aquelles persones, segons el testimoni, tenien una «cara d'odi» (Guàrdia civil, 2019, min. 42). És el punt de partida que permet parlar del segon aspecte que és l'ús, en diversos casos, d'aquesta metàfora «cara d'odi». Col·locar el concepte d'«odi» com a part central ja implica una intencionalitat concreta. La primera aparició de l'expressió es produeix quan fa referència al conflicte basc: «La veritat és que no he viscut el conflicte basc, però companys veterans em van dir que s'assemblava moltíssim als inicis del conflicte, de la cara d'odi que tenien.» (Guàrdia Civil, 2019, min. 43). L'agent també parla del que considera un odi extrem cap a ells, sentiment que veu, posant com a exemple, la cara d'un senyor gran (2019, min. 45).

Amb aquesta metàfora, utilitzada també per altres companys que van haver de declarar, es vol potenciar el relat de violència i d'hostilitat del sector independentista per tal de justificar el judici i els delictes als quals s'enfronten els presos polítics.

d) Fragments on intervenen els magistrats

Les veus dels presos polítics i dels testimonis no han estat les úniques rellevants. En alguns casos, els magistrats també han contribuït a alimentar un dels marcs protagonistes. Dels quatre exemples que es presenten a continuació, tres corresponen als interrogatoris del fiscal Fidel Ángel Cadena a Joaquim Forn. L'altre, fa referència al fiscal Javier Zaragoza mentre interrogava a Jordi Sànchez. Per a la transcripció d'aquests fragments, he optat per distingir-los a través del seu cognom.

Cadena: Sap si es van destrossar els cotxes de la Guàrdia Civil? Destrossats no, devastats.
Forn: Sí, ho vaig veure i condemnar.
Cadena: Sap que eren 7 cotxes?
Forn: Em sembla que n'eren 2.
Cadena: Dos cotxes? Eren set.
Forn: Els que havien estat devastats?
Cadena: Destrossats, jo no he utilitzat el terme «devastats».
Forn: Ho acaba de dir.
Cadena: No he utilitzat el terme «devastats», sinó «destrossats». Si ho he fet [...] ha estat per un *lapsus linguae* (Forn, 2019, min. 36).

En aquest cas, el que cal destacar no és tant la insistència amb el nombre de cotxes que van quedar en mal estat, sinó en l'ús de la paraula «devastar». Es podria creure que realment ha estat un lapsus però a l'inici de la seva pregunta es corregeix quan utilitza la paraula «destrossats» i la substitueix per una altra que té una connotació més greu, com és la de «devastats»¹⁰. Per aquest motiu, es pot afirmar que l'ús d'aquesta paraula ha estat intencionat per augmentar la magnitud de les destrosses dels vehicles.

Cadena: Sap que una multitud estava prenent una plaça de Barcelona i evitant que una comissió judicial dugués a terme la seva comesa?
Forn: La voluntat era protestar per unes determinades detencions. El motiu de la mobilització no era prohibir, impedir, el pas de la comissió judicial (Forn, 2019, min. 40).

Destacar l'ús de la paraula «prendre», que podria haver estat substituïda per alguna altra de més precisa o adequada com ara «ocupar», «manifestant-se»... fins i tot «bloquejar». En aquest fragment contrasta la visió que té el fiscal amb la de Joaquim Forn, ja que la intenció d'aquella mobilització era el de protestar per les detencions que s'estaven produint i pels registres.

10 Segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC), el verb *destrossar* es defineix com «rompre, deformar, desballestar, gastar, (alguna cosa) posant-la en tan mal estat que no és bona per a res, que no es pot aprofitar, que no té adob possible». Per altra banda, *devastar* fa referència a «destruir (un territori) arrasant habitacions, boscos, collites, etc.». Per tant, ja es poden veure les connotacions associades a cada concepte.

Cadena: Li va semblar un atac a Catalunya aquella actuació del jutge? O a les seves institucions?

Forn: Jo mai he utilitzat aquesta expressió (Forn, 2019, min. 40).

En aquesta intervenció sobta que el fiscal Cadena orienti la pregunta cap a una interpretació que pot o no tenir l'exconseller, inclinant-se per una expressió que ja és suggerent de per si i té tota una sèrie de significats al darrere.

Zaragoza: S'havien dut les armes o estaven dins dels vehicles amb el cordó de seguretat dels voluntaris?

Sánchez: Cap voluntari de l'Assemblea va obrir la porta de cap vehicle de la Guàrdia Civil.

Zaragoza: Vostè ha vist les fotografies dels vehicles?

Sánchez: Em permet que finalitzi? L'únic que puc afirmar és que quan vaig demanar als voluntaris que allarguessin el cordó per protegir l'accés a aquells vehicles i per evitar-ne l'accés. [...] Quan aquells voluntaris van marxar, no sabien què hi havia a dins.

Zaragoza: A vostè li van dir que hi havia armes?

Sánchez: A mi m'ho va dir el tinent.

Zaragoza: Així doncs, per què no va prendre les decisions necessàries per retirar la gent i que la Guàrdia Civil pogués recollir les seves armes?

Sánchez: Segur que jo sóc molt limitat però davant de 40.000 persones, com es fa això?

Zaragoza: En el seu cas sembla molt senzill, micròfon en mà i anunciant que es retirin.

Sánchez: Li agraeixo que em doni aquests dons però li asseguro que no els tinc (Sánchez, 2019, 2 h. min. 4-6).

Aquest fragment correspon a un moment de l'interrogatori del fiscal Javier Zaragoza a Jordi Sánchez relacionat amb la presència d'armes als vehicles de la Guàrdia Civil. A través de les paraules del fiscal es pot comprovar que hi ha un intent de culpabilitzar el líder de l'ANC pel fet que no es poguessin treure les armes. La situació es pot considerar surrealista, malgrat la gravetat dels càrrecs a què s'enfrontava l'acusat, pel fet que el fiscal cregui que 40.000 persones es puguin desconvocar amb un simple megàfon.

També permet apreciar part de l'estratègia que es volia seguir per imputar els càrrecs, que era el d'atorgar a aquests líders de la societat civil el paper cabdal per dirigir les mobilitzacions que es produïen.

4.1.4. Primer d'octubre (1-O)

L'organització i celebració d'un referèndum en què un dels resultats possibles és la independència del territori ja pot donar indicis de la diversitat d'opinions que genera en funció de la ideologia que hi ha a darrere de les persones que les expressen. En aquest tema és on es veu més clarament el xoc entre els dos marcs, sobiranista i constitucionalista, i les visions antagòniques que en resulten.

a) Com es defineix el primer d'octubre

Des del marc proreferèndum es parla d'aquest mecanisme com una expressió pròpia de la democràcia perquè hi intervenen drets fonamentals, com són el de la llibertat d'expressió i el de votar.

Josep Rull considera que la jornada va ser «una expressió democràtica i de dignitat col·lectiva» i defineix els votants com «milers d'onades d'esperança» que van articular a través del mandat (Rull, 2019, 1 h. min. 25). No és la primera metàfora vinculada amb el mar que apareix, però sí que adopta un significat completament diferent. La primera s'ha comentat anteriorment i la va dir Montserrat del Toro quan es va referir als concentrats com un «mar de gent» que estava esperant a la comitiva. Aquests dos exemples mostren que, a partir del context en què es troba la metàfora, permet deduir quin tarannà se li vol donar, sigui positiu o negatiu.

Segons Jordi Cuixart, la jornada va ser un exercici de dignitat col·lectiva (2019, min. 49) i de desobediència civil davant d'una suspensió il·legítima i injusta (2019, 2 h. min. 28). Jordi Sànchez, al seu torn, expressa que és una reivindicació que es realitza amb «el dret d'expressió, de manifestació, de reivindicar l'autodeterminació» i, per això, no es pot considerar «un acte il·legal» (Sànchez, 2019, 2 h. min. 46). A través del vot afirma que la població podia expressar les seves opinions i desitjos (2019, 2 h. min. 25). La democràcia juga un paper central a la seva declaració, prioritzant els drets que s'hi emparen. Per això, al final afirma que «no hi pot haver una llei que ofegui la democràcia per no permetre una evolució d'uns drets que té la ciutadania» (Sànchez, 2019, 4 h. min. 29).

Mentre que les declaracions que s'han exposat tracten el referèndum com un exercici d'expressió de la ciutadania i que, per tant, no pot ser considerat cap delictes ni il·legal, els següents testimonis, Rajoy i Millo, s'ocupen d'oferir una visió absolutament diferent. Es posa en evidència, una vegada més, els trets que caracteritzen els dos marcs: la legalitat del referèndum contra la il·legalitat.

El que va ser expresident del govern espanyol considera que un referèndum que tingui com a objectiu la possible independència de Catalunya constitueix un mitjà per «liquidar la sobirania nacional» (Rajoy, 2019, min. 4-5). Així doncs, no és estrany que negui la validesa de la votació, ja que

creu que el que es va convocar «no era un referèndum, tal com va deixar constància la Junta Electoral Central (JEC)» (Rajoy, 2019, min. 5). Més tard, afirma que era «una convocatòria il·legal» i que va traslladar aquest missatge a la gent (Rajoy, 2019, 1 h. min. 22).

L'exdelegat del govern espanyol a Catalunya també considera il·legal la votació perquè «infringia la llei» (Millo, 2019, min. 18). També aporta altres conceptes relacionats amb el primer d'octubre i que van estar presents, sobretot, entre els polítics constitucionalistes i la premsa conservadora de Madrid. Per exemple, veure la votació com «una fractura i de problemes importants de convivència». Aquesta percepció, que es podria parlar d'un cert catastrofisme, també s'aprecia quan afirma que va intentar persuadir al President Puigdemont perquè «s'oblidés d'aquell plantejament políticament suïcida» (Millo, 2019, min. 10-11).

b) Comportament de la població

Un dels aspectes més comentats a la premsa, deixant de banda la violència de la Policia Nacional i de la Guàrdia Civil, va ser l'actitud dels votants. Els marcs de cada línia ideològica van tenir un paper rellevant a l'hora d'explicar diferents interpretacions de la realitat. Això també es va veure a les intervencions dels protagonistes, que utilitzen paraules completament oposades per a referir-se a les persones que es trobaven als centres de votació.

Carme Forcadell destaca el «comportament pacífic» de la població malgrat la violència que van exercir les forces policials (Forcadell, 2019, 2 h. min. 10). Josep Rull també remarca altres qualitats de la gent gran i jove que defensava els punts de votació, com ara «la dignitat extraordinària, defensant unes idees pacíficament i cívicament» (Rull, 2019, 1 h. min. 42).

Cuixart també comparteix que l'actitud de la població va ser pacífica i que en tot moment es va apostar pel «principi de la resistència no-violenta» (Cuixart, 2019, 2 h. min. 38). Jordi Sánchez, a més, evoca el dret a exercir aquest tipus de resistència com a acte «de protesta legítim i pacífic» (Sánchez, 2019, 3 h. min. 13).

Per una banda, s'ha pogut comprovar que aquestes veus coincideixen en definir el comportament pacífic i de resistència no-violenta de la població; per altra banda, els testimonis que apareixen a continuació ofereixen una visió oposada.

Amb la intervenció de Mariano Rajoy es deixa de parlar de la població pacífica per començar a parlar d'una de violenta. En el seu cas, però, no ho fa d'una forma tan directa com es podrà veure a continuació amb altres veus, sinó que en fa una insinuació, tal com es pot llegir en el següent fragment:

«És normal que es puguin produir enfrontaments i, sobretot, quan hi ha la voluntat, en alguns casos, que se'n produeixi» (Rajoy, 2019, min. 30). Afirmar que durant l'1-O hi va haver una «voluntat» ja obre la porta al relat centrat en la violència dels votants cap a les forces policials.

Durant el torn d'Enric Millo, es pot veure com es va configurant i consolidant el relat de conflicte. Aquest marc es va creant a través de metàfores, expressions i imatges que evoquen a una interpretació concertada del que va ser el referèndum d'autodeterminació.

Primer de tot, fa una distinció entre les persones que es trobaven concentrades als punts de votació: les que havien de votar i les que s'hi trobaven «amb el clar objectiu d'enfrontar-se a la policia judicial» (Millo, 2019, 2 h. min. 15). Amb aquesta afirmació, l'exdelegat del govern espanyol l'utilitza com a justificació «dels enfrontaments i xocs que es van veure» perquè sembla que doni a entendre que hi havia grups que només estaven als punts per cercar conflictes (Millo, 2019, 1 h. min. 23). Acaba creant una situació en què es distingeixen bons i dolents. El primer grup està format per la policia judicial que «arribava als col·legis per intentar complir amb el mandat judicial» mentre que l'altre s'hi troba la gent que volia formar «masses, muralles, disposades a oposar-se-hi, en alguns casos de forma violenta» (Millo, 2019, 1 h. min. 28). Tal com s'ha explicat en el seu moment al marc teòric, el fet de parlar de muralles és una mostra més d'intentar vincular el Referèndum amb la situació que es va viure a Euskadi.

Bona part del seu testimoni sobre l'1-O explica la violència que, segons ell, es va produir contra agents de la policia judicial, «tirant-los tanques, donant-los puntades de peu... imatges que no es van veure per la televisió». També narra detalladament com va veure «dits trencats, alguna fractura a la cama, una armilla antibales trencada d'extrem a extrem» i el testimoni d'un policia que li va explicar que havia caigut a la «trampa del *fairy*».

Segons la seva versió, algunes persones van vessar aquest detergent perquè els polícies caiguessin a terra per tot seguit donar-los «puntades de peu al cap» (Millo, 2019, 1 h. min. 36-38). Aquesta declaració va ocupar les pàgines de la majoria de diaris, alguns simplement per informar i d'altres com una excusa per poder tractar la violència de la població cap a la policia. També va explicar altres casos que li havien dit, com ara «l'ús d'arts marcial per colpejar-los al clatell» (Millo, 2019, 1 h. min. 40).

Diego Pérez de los Cobos va ser l'encarregat de dirigir l'operatiu policial del primer d'octubre i això va fer que es produís una gran expectació pel que diria. Va coincidir amb Millo en afirmar la violència dels votants però aquest coronel incorpora noves expressions que van elevar el grau de perillositat de la

gent concentrada als centres de votació perquè introdueix vocabulari que és més propi de la policia o de militars.

Seguint amb la metàfora de muralles humanes, explica que «hi havia grups perfectament organitzats i hi havia una jerarquia entre ells». En aquest punt distingeix als que s'ocupaven de donar les ordres a uns altres que eren els que les executaven. També parla de «gent encaputxada i gent dedicada a alertar de la proximitat» de l'arribada dels cossos policials i d'un alt grau d'«hostilitat i d'agressivitat» (De los Cobos, 2019, 1 h. min. 8). Introdueix l'expressió «bloc humà», fent referència a la gent que es posava dempeus quan veia que s'aproximava la unitat policial. És el moment en què «es distribueixen les tasques i alguns assumeixen el paper de fustigació contra la unitat», concepte dirigit als «casos d'insults, llançament d'objectes, agressions, entre d'altres» (De los Cobos, 2019, 4 h. min. 12).

No deixa de sobtar que utilitzi el terme «fustigació», paraula del camp del dret penal i processal, que s'associa a la imposició d'un càstig¹¹. D'aquesta manera, ofereix una nova percepció de la gent concentrada als punts de votació, ja que els hi atorga un component de violència de major gravetat.

L'últim testimoni d'aquest punt és el Tinent de la Guàrdia Civil amb el TIP N31011H que va participar en un dels operatius al CAP de Sant Andreu de la Barca.

Utilitza una altra metàfora per a referir-se als concentrats davant dels centres de votació que és el de «mur infranquejable» (Tinent, 2019, 1 h. min. 3), és a dir, que hi havia una gran quantitat de persones que es trobaven a dins del centre. El tinent torna a recuperar l'expressió que s'havia explicat en un altre apartat que és el de «mirada d'odi o de menyspreu» dels votants. En les ocasions en què s'han utilitzat aquestes expressions, la voluntat ha estat la d'exemplificar la violència o la situació de tensió dels votants. Malgrat que no el van agredir, sí que explica que van patir «tota mena d'agressions verbals, amenaces i intents d'agressió» i es pregunta per què aquelles persones «s'havien comportat, per dir una paraula que, potser, no és l'adequada, com a delinqüents» (Tinent, 2019, 1 h. min. 5-6).

De la seva intervenció, cal destacar que recorda les expressions de la gent, però no si hi va haver actuació policial, tal com el Tinent afirma en un moment en què diu que desconeix el detall de si algú va treure la porra i la va utilitzar. (2019, 1 h. min. 15-16).

11 Segons la Gran Enciclopèdia Catalana, *fustigació* fa referència a «una pena corporal que consisteix a bastonejar el reu, el criminal. Aquesta pràctica va ser aplicada al dret penal romà i incorporada, fins al s.XIX, en les ordenances militars de la majoria de països».

c) Actuació policial

La desproporcionalitat i la proporcionalitat són els conceptes antagònics que defineixen l'actuació policial i que són un dels components que constitueixen els marcs mentals dels sobiranistes i dels constitucionalistes.

L'exconseller Forn creu que, si hi va haver males actuacions durant el primer d'octubre, aquestes són «les que es van produir per part de la Guàrdia Civil i del cos nacional de policia» (Forn, 2019, 1 h. min. 41). Segueix explicant que li va demanar a Enric Millo que paressin les actuacions que estaven caracteritzades per una «violència extrema que podíem veure en algunes imatges» (Forn, 2019, 3 h. min. 49-50). La condemna de la violència també la comparteix l'exconseller Rull que admet que mai s'hauria imaginat «que les forces de seguretat de l'Estat despleguessin aquell nivell de violència» (Rull, 2019, 1 h. min. 41). També ressalta la repercussió que va tenir la repressió policial pel que fa a les notícies de la premsa internacional. Explica que «coincidien en la paraula *shame*, vergonya. Vergonya per les imatges que s'havien produït on es veia gent amb les mans alçades i colpejades per les forces de seguretat de l'Estat» (Rull, 2019, 1 h. min. 32).

El líder d'Òmnium Cultural també denuncia la violència que exercia la policia davant de la ciutadania, qualificant-la de «desproporcionada» (Cuixart, 2019, 2 h. min. 36).

Mentre que els presos polítics coincideixen en la duresa de les actuacions policials, els següents testimonis mostren una interpretació totalment diferent. Per exemple, Rajoy considera que la Policia Nacional i la Guàrdia Civil «van realitzar una funció molt important en la defensa dels interessos generals de tots» (Rajoy, 2019, 1 h. min. 27), ignorant els episodis de violència que es van produir. Enric Millo també els defensa dient que els cossos policials «van actuar complint amb la seva obligació amb professionalitat i proporcionalitat» (Millo, 2019, 2 h. min. 13)

Les declaracions del Coronel de la Guàrdia Civil van una mica més enllà i declara que «no hi va haver cap actuació policial, exceptuant aquelles persones que intentaven impedir l'accés al local». Defensa l'actuació de les seves unitats, que van procedir de forma «absolutament professional i proporcional». Un altre adjectiu que utilitza és que l'ús de la proporcionalitat va ser «exquisit», concepte que no és l'adient si s'està parlant del possible ús de la força per part de les forces policials. (De los Cobos, 2019, 1 h. min. 9-10).

d) Declaració d'independència

Malgrat que el primer d'octubre es va votar per poder aconseguir la independència de Catalunya, durant el judici es va deixar clar que la declaració havia estat política i que el que es buscava era iniciar contactes amb el govern espanyol.

La presidenta del Parlament recalca que la declaració d'independència proclamada pel President Puigdemont era una «declaració política» (Forcadell, 2019, 2 h. min. 19). El Conseller d'Interior també segueix la mateixa línia en afirmar que el president de la Generalitat «no va fer efectiva la declaració d'independència» perquè l'objectiu que es buscava era el de trobar una «solució política i una sortida dialogada» (Forn, 2019, 1 h. min. 50). Un dels aspectes que també es van posar sobre la taula va ser el possible finançament que es va rebre de la Generalitat per tal de poder celebrar la votació. En aquest sentit, el Conseller de Territori i de Sostenibilitat afirma que «no es va utilitzar cap euro públic» per finançar el referèndum (Rull, 2019, 1 h. min. 17).

En el moment en què s'utilitza el terme «polític» per definir el caràcter de la declaració, ja implica que la validesa que li donen els presos polítics que defensen aquest matís és merament simbòlica i que l'únic que es buscava era obligar l'Estat a cercar una solució pactada.

4.1.5. Mobilitzacions

En aquest punt es veu, una vegada més, els dos marcs antagònics que es trobaven presents durant les jornades del judici. Les visions, tan contràries entre elles, han estat protagonitzades per Junqueras, Forcadell i Cuixart, que han defensat l'actitud pacífica, enfront del clima que es trobava present a Catalunya, segons la versió de Millo.

En el cas dels presos polítics, accentuen que, des de sempre, les crides constants a les mobilitzacions han estat d'«actitud pacífica i no-violenta» (Junqueras, 2019, 1 h. min. 20). Forcadell, al seu torn, sosté la versió de les mobilitzacions pacífiques. Cuixart també parla de la tradició del sobiranisme a l'hora d'exercir el dret de manifestació d'una manera pacífica i festiva (2019, min. 49). La declaració de Millo, contràriament, se centra en com, segons ell, la societat catalana percebia «inquietud i preocupació pel que estava passant» (Millo, 2019, 1 h. min. 12-13), per tant, una versió totalment allunyada dels polítics sobiranistes.

La teoria dels marcs de Lakoff es troba en aspectes tan concrets com són definir el caràcter de les mobilitzacions. Pel que fa al marc mental d'una part de l'independentisme, destaca la visió de les mobilitzacions des d'un vessant pacífic i festiu.

S'ha de tenir en compte que, potser, no és un plantejament positiu, ja que es deixen al marge altres respostes que poden tenir un punt més de contundència. Aquestes, però, es rebutgen perquè no s'emmarquen en el relat difós i consolidat per l'ANC i Òmnium. Això ja s'ha vist pel que fa a les declaracions de Jordi Cuixart i de Jordi Sànchez a l'hora d'explicar l'estat dels vehicles de la Guàrdia Civil. El que acaba provocant és que, en el moment en què es difonen aquestes idees sobre com han de ser les mobilitzacions del sobiranisme, algunes es consideren correctes però d'altres no, aspecte que pot afectar la resposta de la societat.

4.2. Anàlisi del corpus

A través de l'anàlisi crítica del discurs he analitzat dotze peces periodístiques dels diaris *El Punt Avui* i *ABC* que tracten les declaracions de sis veus del judici: tres presos polítics i tres testimonis. He escollit aquests mitjans perquè són exemples de dos posicionaments clarament oposats respecte al judici.

Tots dos han optat per crear una secció especial pel judici. *El Punt Avui* situa les notícies, cròniques i anàlisis de les jornades a les pàgines que comprenen la secció de nacional, amb l'epígraf «Catalunya vol viure en llibertat», i tenen, a la part superior, la imatge d'una maça; l'*ABC* col·loca totes les peces periodístiques al tema «Juicio al “procés”».

La majoria de peces són notícies cronicades, així que permetran veure amb més facilitat com el periodista intervé a la redacció de la peça i si fa algun judici de valor de la informació que es narra. Per tant, el que es dóna prioritat serà el llenguatge que s'ha utilitzat a l'hora de construir la narració.

4.2.1. Declaració d'Oriol Junqueras

«Tots els demòcrates necessitem una solució»¹² és el titular que obre la notícia del diari *El Punt Avui*. Té dos subtítols: un d'informatiu i un altre format per una declaració. La periodista Mayte Piulachs és l'encarregada d'informar sobre les seves declaracions.

La peça se centra a incidir en la voluntat del diàleg i de la democràcia per part de Junqueras. També s'explica el moment en què crítica les càrregues policials i en l'afirmació que no es va produir cap despesa pública per tal de finançar el primer d'octubre.

La veu dominant és la de l'exvicepresident de la Generalitat que apareix en forma de discurs indirecte i de citacions fragmentades. El llenguatge és informatiu, no dóna indicis d'una posició contundent de la professional. Només cal destacar un moment en què es pot llegir que Junqueras «va

12 Piulachs, M. (2019, febrer 15). «Tots els demòcrates necessitem una solució»: L'exvicepresident exposa al Suprem, sense respondre al fiscal, que manté la defensa de la independència de Catalunya. «És un principi democràtic donar resposta a les demandes dels ciutadans», sosté. *El Punt Avui*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/NMNK6G>

repetir en diversos cops, amb èmfasi i seguretat,» que no havia comès cap delictes. Es dota la figura, així doncs, de certa autoritat perquè se'l representa amb una gran fermesa.

El suport visual que compta aquesta peça és la imatge de l'exconseller presa per l'agència EFE.

Pel que fa a la notícia cronicada de l'*ABC*, ja amb el titular ens indica que el llenguatge sí que jugarà una part fonamental a l'hora de construir la notícia. «Junqueras ignora hablar de las ilegalidades del “procés” y se presenta como un “preso político”»¹³ és l'opció que han escollit els periodistes Luis P. Arechederra i Nati Villanueva per presentar la seva declaració.

Des d'un primer moment ja es fa evident la línia ideològica amb el terme «ilegalidades», que acompanya un subtítol que també és suggerent: «El principal acusado por la Fiscalía niega los delitos y lanza un mitin secesionista.» Comparteix alguns punts en comú pel que fa a la notícia de l'altre mitjà, com ara els temes que s'han decidit tractar. La diferència principal, però, radica en l'ús de certes expressions que mostren, tal com s'ha vist al titular, les intencions que s'amaguen rere aquesta peça periodística. En el primer paràgraf ja ens trobem amb «camino ilegal» que fa referència al trajecte de la política catalana que va culminar amb el referèndum del primer d'octubre.

Un altre exemple es troba al següent paràgraf, en què afirma que es considera un pres polític i els periodistes han volgut parlar d'aquest moment amb la frase «ha soltado a bocajarro», expressió que significa dir alguna cosa de forma sobtada o sense miraments.

En el moment de llegir la notícia estranya el seu ús perquè sembla que els periodistes hagin volgut assenyalar que el fet de considerar-se un pres polític sigui una idea que ha decidit explicar d'imprevist. Segurament, la percepció que es pugui tenir d'aquesta expressió depèn de la ideologia de cada persona. Com que l'utilitza un mitjà ja conegut per la poca complicitat amb el procés sobiranista, es pot deduir que «pres polític» s'interpreta com un concepte amb connotacions negatives perquè forma part d'una manera de pensar, d'un marc mental, que no és la que segueixen ni el diari ni els seus lectors habituals.

La voluntat de Junqueras d'aconseguir la independència s'interpreta com una intenció de «mantener el desafío al Estado de Derecho español». Des que el moviment independentista ha pres més força, el fet de plantejar-se la independència respecte d'Espanya s'ha considerat constantment com un desafiament. Això ha provocat que el concepte hagi aparegut tant als mitjans de comunicació com també dins dels discursos dels polítics constitucionalistes. En aquest cas, resulta interessant veure com,

13 Arechederra, L., i Villanueva, N. (2019, febrer 15). Junqueras ignora hablar de las ilegalidades del «procés» y se presenta como un «preso político»: El principal acusado por la Fiscalía niega los delitos y lanza un mitin secesionista. *ABC*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/B7YPFJ>

a causa del sintagma nominal que acompanya, l'acte de desafiar es presenta d'una forma més greu. Els periodistes podrien haver optat per desafiar l'Estat però han preferit parlar de l'Estat de Dret espanyol. Acaba ressaltant aquest estat, dotant-lo de molta més importància, provocant que l'acte del qual es parla se'l pugui arribar a considerar com una amenaça.

La veu predominant és la d'Oriol Junqueras, que apareix en forma de discurs indirecte i de citacions fragmentades, i la de la Fiscalia, que es mostra a través del discurs indirecte. El suport visual que acompanya la peça és un fragment d'un vídeo gravat per l'agència Reuters del principi de la declaració, en què es presenta el pres polític.

4.2.2. Declaració de Joaquim Forn

La periodista d'*El Punt Avui* Emma Ansola aposta per un altre titular de declaracions, centrat en el paper del cos policial català: «Els Mossos no van rebre mai ordres polítiques»¹⁴. Els subtítols resumeixen els punts claus de la seva intervenció, destacant el seu compromís amb el primer d'octubre i la crítica cap a les forces de l'Estat.

La veu sobre la qual es construeix la notícia és la de Forn a través d'un discurs indirecte, que és el que predomina, i de citacions fragmentades. Es recullen les idees més importants que va pronunciar, com ara la defensa dels Mossos i la de desvincular la seva tasca com a suport del Referèndum; el compliment de les resolucions judicials i que mai van actuar contra la Constitució. Per últim, també s'explica el moment en què l'exconseller d'Interior va afirmar que la DUI, la declaració unilateral d'independència, no tenia conseqüències jurídiques.

Pel que fa al llenguatge és bàsicament informatiu, recull les declaracions que ha deixat la seva intervenció i les desenvolupa a la peça.

El suport visual que acompanya la peça és una imatge d'agència de Forn que prové de l'ACN.

Pel que fa a la notícia cronicada de l'*ABC* té com a titular «Forn admite que el 1-O fue “ilegal” y defiende a los Mossos»¹⁵. El breu subtítol ressalta, sobretot, que l'exconseller va restar importància a la declaració d'independència, fet que ja comporta una gran diferència amb el diari anterior. Mentre que

14 Ansola, E. (2019, febrer 15). «Els Mossos no van rebre mai ordres polítiques»: Forn reafirma el seu compromís amb l'1-O i el deslliga de la seva responsabilitat al capdavant del cos policial. Culpa les forces de l'Estat de desatendre ordres. *El Punt Avui*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/JYG808>

15 Arechederra, L., i Villanueva, N. (2019, febrer 15). Forn admite que el 1-O fue «ilegal» y defiende a los Mossos: El consejero resta valor a la declaración unilateral y acusa al fiscal de «peliculero». *ABC*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/JC09HK>

el mitjà madrileny posa èmfasi en la il·legalitat del primer d'octubre, el català utilitza un altre enfocament que es basa en el compromís polític de l'exconseller de cara al Referèndum.

Els periodistes Arechederra i Villanueva també construeixen la notícia a través de la veu de Forn a partir del discurs directe i de l'indirecte. Com a suport, han utilitzat una imatge de l'exconseller que prové de l'agència Reuters.

De tota la peça, el que cal destacar és el llenguatge que s'ha utilitzat però no per parlar de determinats temes, sinó per fer un retrat del protagonista de la peça. Malgrat que durant l'article el llenguatge és més o menys informatiu, la part que cal analitzar és l'entradeta. És ja en aquesta part on es pot veure el posicionament ideològic que adopten els dos professionals respecte al polític que està declarant. Les mans són l'element clau que els permet jugar amb les seves accions, presentant-nos, així, un personatge nerviós i que no sabia com actuar. A partir de «sus manos nerviosas le delataron» descriuen algunes de les accions que una persona sol fer quan està nerviosa, posant d'exemple que, a vegades, «volteaba un bolígrafo, otras no acertaba a encajarse las gafas. Joaquim Forn pasó ayer apuros en el Tribunal Supremo al perseguir un doble objetivo en un frágil equilibrio».

És una manera de desprestigiar l'exconseller perquè passa de ser una persona que té autoritat a una que simplement està ansiosa. En certa manera, podem parlar que la peça ja comença empetitint-lo mitjançant l'ús de paraules concretes que creen una imatge determinada.

4.2.3. Declaració de Jordi Cuixart

La declaració de Jordi Cuixart va estar marcada per la defensa dels drets fonamentals i així es va fer present als dos diaris, tot i que de forma completament diferent.

La periodista Mayte Piulachs, del mitjà *El Punt Avui*, va utilitzar com a titular una declaració del president d'Òmnium Cultural en què afirmava que «Intentarem celebrar més referèndums sense violència»¹⁶. Dels dos subtítols que apareixen, un fa referència a la percepció que Cuixart va tenir dels dies 20-S i 1-O com a exemples de desobediència civil.

La veu que predomina a la peça és la del líder civil en forma de discurs indirecte i de citacions fragmentades. També apareix la veu del fiscal Moreno combinant una breu intervenció amb discurs directe i una altra d'indirecta.

16 Piulachs, M. (2019, febrer 27). «Intentarem celebrar més referèndums sense violència»: El president d'Òmnium defineix les mobilitzacions del 20-S i l'1-O com «un gran exemple de desobediència civil». El fiscal només exposa una desena de piulades per incriminar Cuixart. *El Punt Avui*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/7DYE0G>

La notícia cronicada exposa algunes de les idees principals que Jordi Cuixart va tractar durant la seva intervenció, com ara que la mobilització davant de la Conselleria d'Economia s'emmarca dins del dret de manifestació i el paper inexistent que va tenir Òmnium a l'hora de finançar el primer d'octubre.

Un dels aspectes que permet veure cert component ideològic darrere d'aquesta notícia és com s'ha organitzat la informació per construir-la. Seguint la lògica de la piràmide invertida, les dades més importants apareixen al principi i, en aquest cas, es prioritzen la «mitja dotzena de piulades fetes per Òmnium Cultural i pel seu president la tardor de 2017». Això és així perquè simples missatges a les xarxes socials són les úniques proves que es tenen per mantenir el delictes de rebel·lió, informació que apareix a continuació. Aquesta forma tan directa de presentar la informació, pot fer reflexionar sobre si el delictes pel qual se l'acusa és realment necessari o no.

El suport visual, per acabar, és una imatge extreta de l'agència EFE, que consisteix en un pla general del Tribunal Suprem amb Cuixart declarant mentre que la resta de presos polítics estan a darrere.

Pel que fa a l'*ABC*, el titular ja provoca que s'hagi d'analitzar perquè, malgrat que el llenguatge no caigui en la polèmica, el missatge sí que és un indicatiu del tarannà del diari. Amb «Cuixart contradice al Rey: “La democracia está por encima del Estado de Derecho”»¹⁷, Nati Villanueva i Luis P. Arechederra saben com crear un estat d'opinió. En el moment en què decideixen col·locar en el titular Cuixart i el Rei, ja orienten la lectura. Com que el diari és conegut per ser de línia ideològica conservadora i monàrquica, el fet d'explicar que un líder de la societat civil ha contradit a una figura d'autoritat, com és la del monarca, ja acaba configurant una resposta de rebuig a l'acusat.

La veu principal de la peça és la de Jordi Cuixart que apareix combinada amb el discurs directe i indirecte. Però també apareixen les veus del Rei Felip VI, en forma de citació fragmentada, i del Ministeri Públic, amb el discurs indirecte.

La informació que apareix, a grans trets, està relacionada amb les paraules del president d'Òmnium sobre el 20-S, considerat com un punt d'inflexió, els danys als vehicles de la Guàrdia Civil, el pacifisme de la societat catalana i el primer d'octubre. A dins del contingut, sí que apareixen expressions que indiquen la perspectiva que es té de Cuixart. Per exemple, els periodistes diuen que la seva intervenció ha estat marcada pel «discurso más radical [respecte de la resta]» i és anomenat com el

¹⁷ Arechederra, L., i Villanueva, N. (2019, febrer 26). Cuixart contradice al Rey: «La democracia está por encima del Estado de Derecho»: El penúltimo acusado del «procés» reconoce que alentó el 20-S y el 1-O pese a la prohibición judicial. *ABC*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/X05LZ3>

«líder callejero», expressió que sembla que cerqui més un desprestigi que no pas una descripció del seu paper.

El concepte «callejero» es torna a repetir en un tiolet, anomenat «Agitador callejero». És important analitzar per què s'ha optat la tria d'aquestes paraules, ja que Cuixart en cap moment es defineix com un agitador, malgrat que a la peça s'afirma que «el acusado ha admitido su rol como agitador de las movilizaciones», sinó que accepta el paper d'agent mobilitzador. Segons la RAE, *agitador* fa referència a una persona que té com a funció «excitar los ánimos para propugnar determinados cambios políticos o sociales». Així doncs, el concepte li acaba atorgant un paper fonamental a l'hora d'influir en el comportament de les persones concentrades a Economia.

El referèndum de l'1-O també apareix amb connotacions negatives. En són exemples el terme, ja utilitzat anteriorment, «ilegal» i la percepció de la jornada com el «plan secesionista ilegal».

El suport visual és un vídeo que prové de l'agència EFE i mostra el fragment en què el president d'Òmnium explica que, en aquest moment, la seva voluntat no és sortir de la presó, sinó denunciar les vulneracions de drets per part de l'estat espanyol.

4.2.4. Declaració d'Enric Millo

«Adeptes a la rebel·lió»¹⁸ és el titular que ha utilitzat el periodista David Portabella del diari *El Punt Avui* com a resum de la declaració de l'exdelegat del govern espanyol a Catalunya, ja que la seva intervenció permet justificar el suposat càrrec de rebel·lió. Tal com mostra el subtítol, que el complementa, fa augmentar la violència de la gent contra la policia.

La veu principal de la crònica és la d'Enric Millo a través d'un discurs indirecte i de citacions fragmentades. També apareix la veu del President de la Sala del Tribunal Suprem, Manuel Marchena, a partir del discurs directe.

La peça gira al voltant dels episodis de suposada violència dels votants contra els agents de la Policia Nacional i de la Guàrdia Civil. També s'expliquen les lesions dels agents, relatades per aquests, durant una visita de l'exdelegat i com van presenciar l'ús, per part de les persones concentrades als col·legis electorals, d'arts marciais i de la trampa del *fairyt*, episodi que va ser molt sonat i que es va difondre a través dels mitjans de comunicació.

18 Portabella, D. (2019, març 6). Adeptes a la rebel·lió: Millo eleva la violència a general en contra del que va dir Rajoy i cita «artefactes incendiàries» i «arts marciais» contra els agents. De los Cobos ataca els Mossos. Trapero viu la indefensió de ser acusat cada dia amb permís de Marchena. *El Punt Avui*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/8KF30L>

El llenguatge continua sent informatiu, tot i que sí que és veritat que aquesta peça també analitza què implica la declaració del testimoni, no només pels presos polítics, sinó també per l'independentisme. Per exemple, es parla que «els fiscals van escoltar l'ingredient violent necessari per al delictes [de rebel·lió]» o també que part de la seva intervenció es basa en la «criminalització d'un sector de l'independentisme» quan parlava de les desenes d'actes violents que s'havien produït, acusant, així, a l'ANC, Òmnium Cultural i, sobretot, als CDR (en aquell moment, els Comitès de Defensa del Referèndum).

En aquesta ocasió, el suport visual que s'utilitza per acompanyar el text és una imatge de Millo, extreta de l'agència EFE.

Aquesta suposada violència que retrata el testimoni pren el protagonisme al diari *ABC* amb el titular «Millo cifra en 200 las acciones de “hostigamiento y acoso” violento»¹⁹. Arechederra i Villanueva utilitzen la seva veu per poder explicar la declaració, mitjançant el discurs directe i indirecte.

El suport visual del diari és un fragment d'un vídeo gravat pel propi mitjà en què es veu el moment en què l'exdelegat del govern espanyol explica que va intentar convèncer els polítics perquè no tiressin endavant amb el referèndum del primer d'octubre.

Els punts que es tracten són les accions de la campanya d'assetjament que descriu el titular, la reunió que es va celebrar el 28 de setembre per tractar diversos aspectes vinculats a l'1-O, la capacitat de mobilització que, segons Millo, tenen els CDR i el paper dels Mossos durant la jornada de votació. En aquesta notícia, el llenguatge continua mantenint un paper principal a l'hora de difondre determinades idees que queden emmarcades en un relat concret. Per exemple, torna a aparèixer el referèndum com a «ilegal» o l'ús de l'expressió «independentismo radical» quan s'expliquen les dues-cents accions.

També es busca crear una empatia cap al testimoni i un rebuig a la societat d'ideologia independentista quan els periodistes expliquen que «él mismo fue víctima de los radicales con una pintada -“Millo muerte”- que tuvo que borrar su propia hija». En aquesta frase ja hi ha conceptes amb unes determinades connotacions com són «víctima» i «radicales». Cal comentar, també, l'èmfasi que es posa en explicar que la pintada la va haver d'esborrar la seva filla. Escrivint, per exemple, «su hija» ja s'entendria el significat però han considerat oportú ressaltar aquest fet incloent la paraula «propia».

19 Arechederra, L., i Villanueva, N. (2019, març 5). Millo cifra en 200 las acciones de «hostigamiento y acoso» violento: El exdelegado del Gobierno retrata el «esperpento» de la cita que diseñó el 1-O. *ABC*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/755ZYC>

4.2.5. Declaració de Pérez de los Cobos

«De los Cobos: “La resistència passiva es va tornar activa quan els policies arribaven als col·legis”»²⁰ és el titular de declaracions que s’ha decidit utilitzar per narrar la declaració del coronel de la Guàrdia Civil. En aquesta ocasió s’ha optat per utilitzar una notícia d’agència, que prové de l’ACN. El subtítol és descriptiu i explica com, segons el testimoni, va ser l’organització de la gent als punts de votació quan veien l’arribada de la policia.

La figura de Diego Pérez de Los Cobos és la que fonamenta bona part de la notícia. La veu apareix en discurs tant directe com indirecte. També intervenen dues veus més que són els advocats Andreu Van den Eynde, amb un discurs indirecte i citacions fragmentades, i Àlex Solà i Mariano Bergés, els dos a través del discurs indirecte.

Les idees principals de la peça es basen en les afirmacions del coordinador de l’operatiu del primer d’octubre: la primera és que l’actitud dels ciutadans estava orientada a impedir l’actuació de la policia mitjançant la resistència i, la segona, defensar la intervenció de les forces policials.

El llenguatge és informatiu i no es veu un clar posicionament respecte del que el coronel explica. Això sí, cal destacar que l’ACN incorpora una informació que no apareix a l’*ABC*. Està situada a la cua i parla que el testimoni va estar processat una vegada, ja que va ser acusat de torturar als presos d’ETA, tot i que el van absoldre. El fet que determinada informació aparegui o s’oculti constitueix un altre dels aspectes que poden ser indicatius de la ideologia dels mitjans de comunicació.

«Pérez de los Cobos tacha de “estafa” el rol de los Mossos y acorralla a Trapero»²¹ és el titular que obre la declaració al mitjà *ABC*. El subtítol, a més, reforça la idea de la inactivitat de la policia catalana. Comparant els dos diaris, es poden veure diferències a l’hora de decidir com començar la peça. Per exemple, l’ACN va optar per incidir en la declaració del coronel mentre que els periodistes de l’*ABC*, Arechederra i Villanueva, opten per fer una entradeta que ofereix una imatge de descontrol durant la jornada del referèndum, en què els Mossos no ven fer la feina que els hi pertocava.

El seu inici, «Las señales venían de lejos, pero la frágil confianza se quebró del todo en las primeras horas del 1 de octubre», ja dóna a entendre que la funció de la policia espanyola era la de salvar la

20 Agència (2020, març 6). De los Cobos: «La resistència passiva es va tornar activa quan els policies arribaven als col·legis»: El coronel descriu que «conformaven blocs humans» amb distribució de tasques per «fustigar» els agents amb «insults i agressions». *El Punt Avui*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/4K39JH>

21 Arechederra, L., i Villanueva, N. (2019, març 6). Pérez de los Cobos tacha de «estafa» el rol de los Mossos y acorralla a Trapero: El coordinador del dispositivo policial del 1-O denuncia múltiples trampas de la Policía autonómica para facilitar el referéndum ilegal y burlar a la Justicia. *ABC*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/340NXZ>

situació perquè es trobaven en el «peor escenario de todos», fent referència que el dispositiu dels Mossos era insuficient, inadequat i ineficaç.

S'ha pogut veure com es reforça la idea que té Pérez de los Cobos en considerar el major dels Mossos, Josep Lluís Trapero, com a culpable de la ineficàcia del cos policial. Per exemple, amb l'ús del verb *acorrallar*, present al titular. En el cos de la notícia també es recorda aquesta idea, com ara el moment en què els periodistes escriuen el següent: «el duro y exhaustivo testimonio [...] dejó a los pies de los caballos al entonces jefe de la policía autonómica».

El llenguatge manté un paper fonamental per descriure la jornada de la votació, que es torna a expressar amb conceptes que prèviament han sorgit, com són «referéndum ilegal» i «plan secesionista ilegal».

La veu que predomina és la del coronel i apareix en discurs indirecte i directe. El suport visual que acompanya la peça s'utilitza com a complement de les seves paraules, ja que és un fragment del vídeo de l'agència EFE en què parla d'individus que impedeixen l'actuació policial i la manca d'actuació dels Mossos.

4.2.6. Declaració de Montserrat del Toro

La periodista Mayte Piulachs del diari *El Punt Avui* utilitza un titular contundent per parlar de la declaració de la secretària judicial Montserrat del Toro: «Del Toro s'inventa dades de Forcadell i dels escorcolls.»²² Els subtítols de la peça són informatius i complementen el titular.

Les veus que construeixen la notícia són la de la testimoni, que és la que predomina, jugant amb el discurs directe i indirecte, i les veus dels advocats dels presos polítics com són Jordi Pina i Olga Arderiu, els dos a través d'un discurs indirecte.

Com que la seva declaració es basa en diversos temes vinculats al dia 20 de setembre, la periodista ha redactat la notícia de tal manera que es pugui oferir una visió general, intentant passar per tots els temes que es van tractar. En són exemples el fet de no poder sortir del Departament perquè a fora s'havia originat un «tumult», punt que Pina desmenteix amb els vídeos de l'exterior; el paper de Jordi Sánchez i Jordi Cuixart, etc. També s'explica, a l'inici, que abans d'aquest dia ja s'estava investigant el delictes de rebel·lió, fet que va sorprendre perquè es creia que va ser a partir de la concentració a la Conselleria que es va decidir investigar el delictes.

22 Piulachs, M. (2019, març 7). Del Toro s'inventa dades de Forcadell i dels escorcolls. La lletrada de l'administració de justícia declara que va sentir la presidenta del Parlament el 20-S, quan és fals. Admet que el jutjat de Barcelona investigava la rebel·lió abans d'entrar a Economia. *El Punt Avui*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/L36XX9>

Per últim, el suport que acompanya la darrera notícia del diari és una imatge del fotògraf Josep Losada en què es veu la gent que estava concentrada davant de la Conselleria.

La darrera peça de l'*ABC* no aposta per una visió general de la seva declaració, aspecte que es diferencia de l'exemple anterior. Els periodistes Arechederra i Villanueva se centren en l'ampliació d'un sol tema, que és l'experiència de la lletrada durant les hores del registre; la seva entrada a la Conselleria d'Economia, les diferents opcions que se li plantegen per poder abandonar l'edifici i, finalment, quan aconsegueix sortir a l'exterior a través de l'edifici del costat, el Teatre Coliseum. La contundència del primer titular contrasta amb aquest, en què es prioritzen les emocions de Montserrat del Toro per mostrar una imatge de gravetat: «Llamada desesperada de la letrada del 20-S, al juez: “Me tienes que sacar de aquí”».²³ El subtítol que l'acompanya també ajuda a reforçar aquesta idea.

La lletrada apareix a la notícia cronicada a través del discurs indirecte i del directe. Els periodistes han utilitzat, sobretot, les intervencions basades en els seus estats d'ànim. Es pot veure a l'entradeta, en què les primeres línies ja situen al lector en una situació complicada: «“Estrés, ansiedad, miedo, angustia...” Diecisiete horas de tensión que fue aumentando a medida que avanzaba el día.»

Un altre dels aspectes significatius de la notícia és com es refereixen al relat de la secretària judicial, per exemple, que era «preciso como escalofriante» i també que la seva experiència «tensionó a todos los oyentes».

Aquesta peça és un exemple de com els mitjans poden tractar un tema a través d'una perspectiva diferent, és a dir, col·locar en primer pla l'estat d'ànim de la protagonista per tal de generar un impacte determinat al lector.

23 Arechederra, L., i Villanueva, N. (2019, març 7). Llamada desesperada de la letrada del 20-S, al juez: «Me tienes que sacar de aquí». La responsable de la comitiva al frente de los registros relata en el Supremo la tensión vivida ante el «mar de gente» que cercaba el edificio: «Tuve miedo». *ABC*. Recuperat 2 abril 2020, de <http://scur.cat/MJH24>

4.3. Resultats globals

Les declaracions que es van produir al judici del procés i les peces periodístiques que narren les diferents intervencions són els recursos que he utilitzat per tal de poder mostrar com la teoria dels marcs de George Lakoff ha estat present durant aquest procediment.

A través dels diferents blocs que han estructurat la part del judici, cada una diferenciada segons el tema que tractava, s'han pogut contrastar clarament les postures dels presos polítics i la dels testimonis. La investigació duta a terme en cada cas ha permès apreciar les diferències d'aquests dos grups, basades amb l'elecció del llenguatge i les connotacions que té a darrere. Prenent com a exemple els esdeveniments que es van produir el 20 de setembre i el primer d'octubre, és on es poden veure com uns mateixos fets poden ser interpretats de forma completament oposada en funció de la ideologia que segueix cada protagonista. Així doncs, aquest judici ha comportat una reinterpretació d'aquestes dates, ja que cada una ha estat sotmesa a una perspectiva diferent.

L'ús de determinades expressions i metàfores han estat essencials per poder transmetre la percepció que ha tingut cada un dels protagonistes tant als magistrats com també a la societat gràcies a la difusió que n'han fet els mitjans de comunicació. D'aquesta manera, les diverses visions també s'han pogut enfrontar amb les de la població, que han contribuït a alimentar els dos marcs bàsics: el proferèndum i el constitucionalista.

Un dels relats que han predominat durant el judici ha estat el de la violència. Defensat pels testimonis i rebutjat pels presos polítics, s'ha anat teixint la idea que les mobilitzacions no estaven enfocades a tenir un caràcter pacífic, sinó tot el contrari. En aquest punt, cal parlar de la insistència de vincular aquest component violent amb els CDR, sent així una mostra més de la criminalització duta a terme per Enric Millo.

Relats d'aquesta mena impliquen un perill i és quan una idea inserida en un marc determinat, en aquest cas, la violència, també arrela en el *frame* contrari. Aquesta adopció s'ha explicat a la part teòrica i és el que es va produir durant el judici. En aquest punt cal recordar breument què van dir Jordi Cuixart i Jordi Sànchez dels danys que es van produir als vehicles de la Guàrdia Civil. En el cas de l'expresident de l'ANC va qualificar els fets de denunciabls i que s'havia utilitzat com a excusa per criminalitzar una mobilització. De la seva intervenció és necessari recordar que no utilitza el terme de *manifestants*, com sí que l'havia emprat anteriorment, sinó el d'*individus*. Aquest canvi de concepte pretén distingir els dos suposats grups de persones que es trobaven concentrades davant de la

Conselleria d'Economia. Pel que fa a la intervenció del president d'Òmnium Cultural va considerar que era una acció que no responia a l'actitud del moviment i ho va definir com a *ruptura* de la disciplina no-violenta.

Per tant, es pot parlar d'un cas més en què el llenguatge ha estat decisiu per crear un estat d'opinió sobre un cas particular, tema que ha tingut transcendència i que s'explicarà a les conclusions, i que configura el que s'anomena un marc secundari. Així doncs, aquest *frame* acaba influint el marc principal del sobiranisme, ja que delimita parcialment com han de ser les mobilitzacions. Això vol dir que no totes s'accepten, ja que, en funció de quines accions es realitzen, es poden considerar que no segueixen una línia determinada del sobiranisme, marcada per aquestes dues entitats.

D'acord amb l'anàlisi que s'ha realitzat amb les peces periodístiques, un dels resultats que s'ha pogut obtenir és que els dos diaris que s'han utilitzat com a mostra, *El Punt Avui* i l'*ABC*, han optat per un enfocament diferent. En el primer cas destaca una visió molt més informativa respecte amb el segon, en què la crítica cap als presos polítics s'ha fet evident. Les diferències també s'han fet presents amb el tractament dels testimonis. El mitjà català manté el seu to, mentre que el mitjà espanyol aprofita les seves intervencions per crear una complicitat amb el lector, és a dir, potenciant determinades declaracions per provocar un efecte concret.

N'és un cas la notícia que tracta la declaració de Montserrat del Toro, centrada en com ella va relatar la seva jornada a dins de la Conselleria d'Economia el 20 de setembre. L'entradeta de la peça periodística ja és significativa amb el que s'està explicant, ja que els periodistes potencien els estats d'ànim que la lletrada explica que va passar. Ja dóna a entendre una intencionalitat, que és la de ser mostrada com una víctima davant d'un *tumult* que es trobava a fora.

Una altra forma de condicionar l'opinió del lector és presentar el protagonista de la jornada d'una manera determinada, sigui amb una descripció pensada per conferir una imatge concreta o anomenant-lo d'una manera que amaga una intencionalitat. Per exemple, la descripció que va fer l'*ABC* sobre l'exconseller d'Interior, Joaquim Forn, o bé l'ús de l'expressió *líder callejero* per a referir-se a Jordi Cuixart.

5. CONCLUSIONS

El judici del procés ha estat un esdeveniment que ha marcat l'agenda mediàtica del país i que ha aconseguit captar l'atenció de bona part de la població. També és un exemple que ha permès mostrar la importància que té el llenguatge a l'hora de fixar o de difondre unes idees determinades, gràcies al procediment judicial, que ha actuat com un potent altaveu. A causa de la seva importància, he considerat oportú centrar el treball sobre aquest tema. Després d'haver llegit *No pienses en un elefante* de George Lakoff i de conèixer la teoria dels marcs, vaig optar per recórrer a aquesta teoria com a punt de partida per analitzar el judici, en què la política hi ha tingut un paper cabdal a causa dels protagonistes, i per fer l'anàlisi crítica dels mitjans de comunicació.

Aquest marc teòric m'ha permès reflectir el judici des d'un vessant diferent, ja que no té un caràcter tan tècnic com ho hagués estat si hagués optat per enfocar-lo des de l'àmbit judicial, sinó que en té un basat amb la riquesa que pot oferir el llenguatge i en comprovar el seu protagonisme durant el judici.

D'aquesta manera, s'ha pogut evidenciar la distinció que es produeix entre els dos marcs que també han protagonitzat el judici del procés: el sobiranista o proferèndum i el constitucionalista, clarament diferenciats per les idees que defensen i per les seves percepcions sobre dates rellevants, com el 20 de setembre i el primer d'octubre. No obstant això, un altre aspecte que m'ha permès comprovar és l'existència de marcs secundaris, és a dir, aquells que actuen com a «submarcs» dels principals.

Per poder tractar la part pràctica m'he basat en l'anàlisi de les declaracions i de dos mitjans de comunicació.

Pel que fa a la primera part, s'ha evidenciat la contraposició de conceptes que constitueixen una prova més dels dos marcs dominants durant les jornades judicials. A l'hora de parlar del 20 de setembre, les expressions més utilitzades pel marc sobiranista han estat, per posar alguns exemples, *acte de protesta, actitud serena, concentració, comportament cívic i pacífic i resistència no-violenta*. El camp semàntic que engloba tots aquests conceptes és totalment diferent de la percepció que en va tenir el marc constitucionalista, en què els concentrats es converteixen en *massa* i en *tumult*; l'actitud de certes persones concentrades és la de cercar *violència* i les cares estaven marcades pel sentiment de *l'odi*.

El mateix passa quan es descriu la jornada del referèndum. Idees com *dret d'expressió, dret de manifestació, dignitat, actitud pacífica i resistència no-violenta* contrasten en veure la jornada com una *convocatòria il·legal* i un intent per *liquidar la sobirania nacional*. L'actitud de les persones que es

trobaven als centres de votació responia a la voluntat que es produïssin *enfrentaments* i estaven organitzades seguint una *jerarquia*, formant *murs infranquejables*. La imatge que acaba evocant és la d'una disposició gairebé militar. L'últim indicatiu que mostra encara més la gran diferència entre els dos marcs és que la desproporcionalitat de les forces policials defensada pel marc proreferèndum contrasta clarament amb la proporcionalitat o, fins i tot, amb un ús *exquisit* de la força per part del discurs constitucionalista.

A l'hora de configurar aquest últim marc, els magistrats també han tingut un paper rellevant, com ara el fiscal Cadena, que es corregeix quan parla dels cotxes destrossats i la canvia pel concepte *devastats*, o bé considerar que els concentrats prenen una plaça i no, per exemple, que la bloquegin o que l'ocupin.

Amb aquestes intervencions és fàcil arribar a la conclusió que la ideologia ha estat un pilar a l'hora de criminalitzar o no el moviment sobiranista i a parlar, també, d'un enfrontament entre els dos *frames* principals.

Un cop analitzades les declaracions, interessava saber quina perspectiva havia utilitzat la premsa per reflectir les seves paraules, així que es van seleccionar sis veus per poder comparar el posicionament del periodista. A través dels dos diaris que he fet servir, *El Punt Avui* i *l'ABC*, han permès demostrar com la teoria dels marcs també incideix als mitjans, sobretot perquè la ideologia és un element gairebé indestriable del professional, ja sigui de forma conscient com inconscient. Dels dos diaris analitzats, el madrileny és el que deixa entreveure un enfocament diferent en funció de si el protagonista de la jornada del judici és un pres polític o un testimoni afí a una ideologia conservadora.

En el primer cas, es vol destacar mitjançant diverses expressions, com ara *plan secessionista*, el caràcter il·legal de la votació i a considerar, per tant, els protagonistes com a culpables. A més en el cas de Cuixart i de Forn, tal com s'ha mencionat al punt anterior, s'ha intentat restar valor a la seva figura. En el cas del president d'Òmnium, considerar-lo com un *agitador callejero*; en el que va ser l'exconseller d'Interior, a través d'una entradeta en què el polític es converteix simplement en un personatge nerviós.

En el segon cas, per contra, s'utilitzen les declaracions per resseguir les idees defensades des del marc constitucionalista: la violència dels votants, detallada per Millo, a través de les vivències que els policies li van explicar; la por que, segons Del Toro, va patir durant el registre a la Conselleria

d'Economia i la inacció dels Mossos d'Esquadra per evitar la votació, declaració exposada pel coronel De Los Cobos.

El treball aporta una visió més concreta del que va ser el judici als presos polítics. És un tema que, per la seva rellevància, ja s'ha comentat i analitzat però el fet d'haver dut a terme el treball basant-me en Lakoff ha fet que la investigació hagi estat més acotada.

El més important, però, és haver pogut demostrar un aspecte que s'havia plantejat a l'inici del treball, i introduït a l'inici de les conclusions, que era la possible existència de marcs secundaris. Això ha quedat demostrat en el marc del sobiranisme en el moment en què entra en joc l'episodi dels danys als vehicles de la Guàrdia Civil. Així doncs, malgrat l'existència d'un marc general que aglutina les principals idees de cada grup, també s'han de tenir en compte aquells que permeten matisar els relats principals.

L'existència d'aquest marc secundari és bastant perillós perquè, com s'ha pogut apreciar a l'anàlisi de les declaracions de Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, en certa manera acaben comprant una versió del relat de la violència que el marc constitucionalista intenta difondre. El fet que considerin que aquesta acció implica trencar amb la manera d'actuar del sobiranisme, no deixa de ser una criminalització cap a les persones que, durant el 20 de setembre, van malmetre els vehicles. Fins i tot es pot parlar d'una diferenciació entre aquelles mobilitzacions o respostes que es consideren «correctes» i les que es consideren «incorrectes».

Aquest marc secundari ha tingut conseqüències en el moment en què s'ha traslladat a la pràctica, per exemple, durant les mobilitzacions que es van produir amb la post-sentència en què determinades accions eren constantment criticades.

El treball s'ha basat en una línia d'investigació molt concreta que és l'anàlisi del judici i de les peces periodístiques. No obstant això, també es podria, en un futur, aplicar la teoria dels marcs de Lakoff a un altre context sociopolític, com és el d'Euskadi. Com que en algunes ocasions s'ha mencionat la insistència de vincular les societats catalana i basca, seria interessant veure el paper que han jugat els mitjans de comunicació a l'hora de transmetre determinades idees i orientar l'opinió pública. Així doncs, es podria analitzar com s'han comunicat, per exemple, les accions dutes a terme per l'esquerra abertzale, l'existència dels presos polítics bascos o bé el Cas Altsasu.

6. **BIBLIOGRAFIA**

- Aruguete, N. (2009). Estableciendo la agenda. Los orígenes y la evolución de la teoría de la Agenda Setting. *Ecos de la comunicación*, 2 (2). Recuperat de <http://scur.cat/JL2D26>
- Castromil, R. (2010). *La función política de los medios de comunicación de masas. El caso español más reciente y su posible similitud con el ámbito latinoamericano* (Universidad Complutense de Madrid, Espanya). Recuperat de <http://scur.cat/YGADF2>
- Del Río, O. (2011). El proceso de investigación: Etapas y planificación de la investigación. Dins Vilches, L. (coord.). *La investigación en comunicación. Métodos y técnicas en la era digital* (pp. 67-93). Barcelona: Gedisa.
- De la Fuente, M. (2001-2002). El análisis crítico del discurso: Una nueva perspectiva. *Contextos*, (37-40), 407-414. Recuperat de <http://scur.cat/4HFPL5>
- Gifreu, J. (2018). *El quart poder i la independència: La batalla mediàtica per l'1 d'octubre*. Barcelona: Angle.
- González, M. (2017). Objetividad no es neutralidad: La norma objetiva como método periodístico. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 23 (2), 829-846. Recuperat de <http://scur.cat/B9M8NA>
- Hemilse, M. (2011). Notas sobre la noción de «frame» de Erving Goffman. *Revista Sociológica de Pensamiento Crítico*, 5 (2), 187-198. Recuperat de <http://scur.cat/MEMHZ2>
- Hernández, M. (1987). Metáfora, Significado y teoría del conocimiento: Lakoff, G. y Johnson, M. *Metáforas de la vida cotidiana. La balsa de la medusa*, 2, 118-121. Recuperat de <http://scur.cat/JCXDE5>
- Johnson, M., i Lakoff, G. (2009). *Metáforas de la vida cotidiana*. Madrid: Cátedra.
- Laborda, X (2000). La política como conversación: Análisis de un discurso de legitimación. *Círculo de lingüística aplicada a la comunicación*, 2, 1-41. Recuperat de <http://scur.cat/GEB9GY>
- Lakoff, G. (2017). *No pienses en un elefante: lenguaje y debate político* (2ª ed.). Barcelona: Península.
- Latorre, E. (2017). ¡Por favor, no pienses en un elefante! *Advocatus*, 14 (29), 267-270. doi:<https://doi.org/10.18041/0124-0102/advocatus.29.1711>
- Moreno, M. (2005). *La metáfora conceptual y el lenguaje político periodístico: Configuración, interacciones y niveles de descripción* (Tesi doctoral, Universidad de La Rioja, Espanya). Recuperat de <http://scur.cat/39KFCZ>

- Pardo, N. (2012). Análisis crítico del discurso: Conceptualización y desarrollo. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, 19, 41-62. Recuperat de <http://scur.cat/GLKPE2>
- Pérez, P. (2018). Marcos mentales: ¿Marcos morales? Deliberación pública y democracia en la neuropolítica. *RECERCA, Revista de Pensament i Anàlisi*, 2, 91-110. doi: <http://dx.doi.org/10.6035/Recerca.2018.22.6>
- Rodelo, F., Muñiz, C. (2017). La orientación política del periódico y su influencia en la presencia de encuadres y asuntos dentro de las noticias. *Estudios sobre el Mensaje Periodístico*, 23 (1), 241-256. doi:<https://doi.org/10.5209/ESMP.55594>
- Salvador, V. (2012). L'ull despert: panoràmica. Dins V. Salvador (Ed.), *L'ull despert: Anàlisi crítica dels discursos d'avui* (pp. 9-49). València: Quaderns 3 i 4.

6.1. Recursos audiovisuals

- CCMA. (2019, febrer 14). *Judici del procés: Declaració de Joaquim Forn* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/YABPC2>
- CCMA. (2019, febrer 20). *Judici del procés: Declaració de Josep Rull* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/YFXZZM>
- CCMA. (2019, febrer 21). *Judici del procés: Declaració de Jordi Sànchez* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/FN8M8N>
- CCMA. (2019, febrer 26). *Declaració íntegra de Jordi Cuixart: «El dolor que sentim durarà generacions»* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/JF48EM>
- CCMA. (2019, febrer 27). *Judici del procés: Declaració de Mariano Rajoy* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/9PK4D9>
- CCMA. (2019, març 5). *Judici del procés: Declaració d'Enric Millo* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/X053X6>
- CCMA. (2019, març 5-6). *Judici del procés: Declaració de Diego Pérez de los Cobos* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/N3KCNB>
- CCMA. (2019, març 6). *Judici del procés: Declaració de Montserrat del Toro* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/ML4YBP>
- CCMA. (2019, març 21). *Un guàrdia civil compara l'ambient d'odi que va viure a Bigues i Riells amb el del conflicte basc* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/523AJN>

- CCMA. (2019, març 21). *Judici del procés: dia 20 a la tarda* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/F9M0PC>
- RTVE. (2019, febrer 14). *La declaració íntegra de Junqueras al Suprem: Després de 15 mesos de presó, el vicepresident Oriol Junqueras ha declarat al tribunal espanyol* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/4XCNM3>
- VilaWeb. (2019, febrer 26). *Declaració de Carme Forcadell al Tribunal Suprem (primera part)* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/CY8F6N>
- VilaWeb. (2019, febrer 26). *Declaració de Carme Forcadell al Tribunal Suprem (segona part)* [Vídeo]. Recuperat de <http://scur.cat/D992M0>

7. ANNEX

Aquest apartat està format per les dotze notícies cronicades que s'han utilitzat per l'anàlisi. Estan ordenades de la mateixa manera en què apareixen a la part pràctica, mostrant primer la peça del mitjà *El Punt Avui* i, després, la de l'*ABC*: Oriol Junqueras, Joaquim Forn, Jordi Cuixart, Enric Millo, Diego Pérez de los Cobos i Montserrat del Toro.

7.1. Notícies de la declaració d'Oriol Junqueras

POLÍTICA

BARCELONA-15 FEBRER 2019

«Tots els demòcrates necessitem una solució»

L'exvicepresident exposa al Suprem, sense respondre al fiscal, que manté la defensa de la independència de Catalunya

«És un principi democràtic donar resposta a les demandes dels ciutadans», sosté



L'exvicepresident Oriol Junqueras, en la seva intervenció al Tribunal Suprem, ahir EFE

MAYTE PIULACHS - BARCELONA

La decisió de l'exvicepresident del govern d'acollir-se al seu dret a no respondre a les preguntes de la fiscalia va sobtar a molts (alguns ho van interpretar com una rendició), però aquesta decisió segueix una coherència de defensa. Oriol Junqueras mai ha respost a les preguntes de la fiscalia (i menys de Vox) durant la instrucció ni a l'Audiència Nacional ni al Tribunal Suprem, només a les del seu advocat, el penalista Andreu van den Eynde i, ahir, en el judici ho va repetir.

Junqueras va defensar el seu pensament polític basat «en el diàleg, el republicanisme» i el seu compromís amb «la dignitas homini de base cristiana, i amb els drets fonamentals». El president d'ERC va acabar la seva intervenció apel·lant a una sortida política: «Tots els demòcrates necessitem una solució. Votar respecta els drets civils i polítics.»

En l'interrogatori, Junqueras, sense cap apunt al davant, va donar la seva versió del relat «retorçat» de les acusacions, segons les seves paraules. Es va remuntar a l'Estatut consensuat i escapat pel Tribunal Constitucional (TC) el 2010, i va detallar tota la vida parlamentària, «gens opaca», des del 2015 fins a la votació del referèndum de l'1-O, «amb una àmplia majoria per impulsar el mandat democràtic del dret a decidir». Del document Enfocats, trobat a casa de la seva mà dreta, Josep Maria Jové, i del qual les acusacions construeixen el relat criminal dels passos del govern català cap a la independència, va assegurar que «mai» l'havia vist i que és un document «extravagant i apòcrif». I va acusar els magistrats del TC de donar «un gir i limitar el debat parlamentari», fent estralls a la inviolabilitat parlamentària que «va intentar aconseguir la revolució Gloriosa», referint-se a la insurrecció militar espanyola de 1868, que buscava més democràcia. En aquest sentit, també es va exclamar que el TC suspengués una comissió d'experts creada al Parlament català per debatre les sortides polítiques de Catalunya com ara la independència del territori espanyol.

Pel que fa a les anomenades lleis de desconexió i a la declaració unilateral d'independència del setembre del 2017, Junqueras no s'hi va recrear. «És un principi democràtic donar una sortida política a les reclamacions dels ciutadans», va insistir el candidat d'ERC a les europees. I va lluir diversos cops que el seu partit «amb prop de 90 anys de vida mai en la seva història ha tingut un cas de corrupció». Amb aquest objectiu d'intentar millorar la vida dels conciutadans, Junqueras va defensar el dret a l'autodeterminació, del qual va sostenir que no hi renuncia pas, malgrat el càstig de més d'un any en presó preventiva i la petició de 25 anys de presó que li demana la fiscalia per suposadament haver liderat una rebel·lió sense armes ni violència. «No hem fet cap delicte», va repetir diversos cops, amb èmfasi i seguretat, afirmació que va resumir en: «Això no és delicte, però ets delinqüent.»

Pel que fa a l'acusació que el govern va excitar els ciutadans contra les forces i cossos de seguretat durant el referèndum de l'1-O, Junqueras ho va negar i va reprovar aquesta acció de les càrregues policials als centres de votació, que només buscaven atemorir. «Amb el cens universal no calia anar a tancar escoles. Votar no és un delicte; impedir la votació, sí», va sostenir.

Cap despesa en locals

L'exvicepresident i responsable d'Economia, que abans de ser suspès va assumir l'organització del referèndum d'autodeterminació, en lloc del Departament de Governació, va assegurar que amb el control del govern espanyol no es va produir cap despesa per l'1-O, «com van dir el president Rajoy i el ministre Montoro».

En aquest sentit, Junqueras també va detallar que «no s'ha produït pas cap lucre cessant en locals públics que no es poden llogar». Es referia a la pericial que han aportat la fiscalia i l'advocacia de l'Estat per estimar què van costar els locals de votació que es van obrir l'1-O. El líder republicà també va reprovar a la fiscalia i les acusacions que se'ls persegueixi per haver fet una conferència al Parlament Europeu sobre la independència. «És una mostra que en aquesta causa es persegueixen les idees», va etzibar Junqueras, que va repetir que sempre defensa la «multilateralitat» per arribar a un acord.

Junqueras ignora hablar de las ilegalidades del «procés» y se presenta como un «preso político»

El principal acusado por la Fiscalía niega los delitos y lanza un mitin secesionista



Junqueras declara en el Tribunal Supremo - REUTERS

LUIS P. ARECHEDERRA - NATI VILLANUEVA

MADRID - 15/02/2019

Desde el primer instante de su declaración, Oriol Junqueras ha empleado su declaración en el juicio del «procés» para lanzar una defensa política cerrada del secesionismo catalán, incluido el camino ilegal que los líderes independentistas procesados culminaron en el año 2017, y se ha olvidado de que es un acusado que trata de defenderse de graves acusaciones que pesan sobre sus hombros. Junqueras, que está protagonizando el primer interrogatorio del juicio, ha dejado claro que seguirán intentándolo.

«Estoy convencido de que se me acusa por mis ideas y no por mis hechos, estoy en un juicio político y no voy a responder a las acusaciones. Me considero un preso político», ha manifestado a bocajarro Junqueras en la introducción de su comparecencia, todavía de pie, antes de atender las preguntas de su letrado. El principal acusado por la Fiscalía del Supremo ha elegido declarar en castellano, aunque podía expresarse en catalán, después de un año y medio de «silencio», en alusión al tiempo que lleva en situación de prisión preventiva por esta causa.

Junqueras ha repasado el recorrido de las actuaciones del secesionismo en su intento por lograr la independencia de Cataluña, ha negado cualquier delito en su actuación y se ha presentado como alguien pacífico. «Antes que independentistas, somos republicanos; antes que republicanos, somos demócratas;

y antes que demócratas, somos buenas personas», ha reflexionado el acusado, que ha indicado que precisamente por eso es partidario de «una república catalana», como si esa vía fuera el único camino para materializar esos valores, que ha ubicado en el humanismo cristiano. «Esto es lo que nos lleva a ser independentistas», ha dicho.

El líder de ERC no ha mostrado ningún arrepentimiento y ha anunciado su intención de mantener el desafío al Estado de Derecho español para lograr la secesión por cualquier medio. «Cuando hay una reivindicación ciudadana pacífica, reiterada en el tiempo, hay que darle una salida política. Es lo que siempre hemos intentado y seguiremos intentándolo, sea cual sea el resultado de este proceso». Ese ánimo de reiteración es uno de los motivos que les mantiene en la cárcel.

Violencia

«Nadie puede tener duda de que siempre he rechazado la violencia. Nos encontrarían enfrente de cualquier violencia. Estamos convencidos de que la convivencia, el bienestar, el progreso económico y cívico son valores que están por encima del fin, los preservamos por encima de cualquier objetivo político», ha asegurado sobre una cuestión crucial en la vista oral: la existencia de violencia, un requisito necesario para que exista el delito de rebelión por el que está acusado.

La Fiscalía tiene una visión antagónica a la de Junqueras y considera que él, igual que otras antiguas autoridades catalanas, asumieron la violencia como un medio para lograr la independencia catalana fuera de los cauces legales. El Ministerio Público ubica estos «brotes violentos» en el acoso a la Guardia Civil el 20 de septiembre de 2017, cuando una masa de independentistas impidió la salida de la comitiva judicial de la Consejería de Economía, una cita en la que Junqueras estuvo presente; y en el referéndum ilegal del 1 de octubre, cuando se produjeron choques entre los militantes secesionistas y las fuerzas y cuerpos de seguridad. A pesar de que se avisó de que tendrían lugar incidentes, siguieron adelante.

«Nada de lo que hemos hecho es delito. Nuestra voluntad ha sido, y sigue siendo, y seguirá siendo, la del diálogo», ha insistido Junqueras, que ha olvidado el camino unilateral que adoptó el Govern de Puigdemont para conseguir sus fines. «La silla de enfrente siempre está vacía», ha expresado sobre el debate político en España. La Fiscalía ya ha censurado que los acusados achaquen a una supuesta falta de diálogo el camino de la ilegalidad y la quiebra constitucional del «procés».

En sus explicaciones, el acusado ha colocado el pistoletazo de salida del plan secesionista en la sentencia del Tribunal Constitucional del año 2010 que revisó la legalidad del Estatuto de Autonomía catalán aprobado en el año 2006, un mantra del secesionismo, que acude a aquella resolución en bucle. Junqueras ha asegurado este jueves en el Supremo que aquella resolución, que lo único que hizo fue ajustar el Estatut a la Constitución española, «devastó» la norma autonómica.

Religión, cánticos y claveles

El relato de Junqueras sobre el 20-S ha distado mucho del que efectúa la Fiscalía en su escrito de acusación. Para el exvicepresidente de la Generalitat fue una concentración «pacífica, respetuosa con cánticos y claveles» en los que se llegaron a cantar «himnos religiosos» como el dedicado a la Madre de Dios, Montserrat como estrella de Oriente de los Españoles. La realidad es una comisión judicial que tuvo que abandonar el edificio de la Consejería de Economía a través de la azotea.

Sobre la acusación de malversación, Junqueras, el procesado que se enfrenta a la mayor pena, ha negado el desvío de fondos públicos para los preparativos del referéndum y ha citado al exministro de Hacienda Cristóbal Montoro para avalar esta afirmación. Montoro es uno del medio millar de testigos que desfilarán por este juicio.

Junqueras ha explicado que, pese a la prohibición del TC, se mantuvo la convocatoria de referéndum porque «votar no es delito; impedir por la fuerza que se pueda votar, sí», e implícitamente ha dicho que llevar a la policía a los colegios electorales fue en realidad una provocación. En este sentido, ha apuntado que el hecho de que hubiera un censo electoral implicaba que se pudiera votar en cualquier centro. ¿De que servía cerrar un colegio, diez o cien si el que quería votar podía hacerlo en cualquier otro local? En realidad se pretendía generar un ambiente de crispación al cual nadie respondió con violencia» salvo la Policía, ha sentenciado.

El que fue número dos de Junqueras ha asegurado que en ningún caso se pudo prever una situación de violencia ese 1-O porque lo previsible era el comportamiento «cívico, ejemplar y respetuoso» de la ciudadanía. «Nunca se buscó el enfrentamiento con las fuerzas del orden. Nunca, nunca, nunca».

Tras sostener que con la declaración unilateral de independencia «solo se dio cumplimiento al mandato popular para buscar una solución política», ha dedicado los últimos minutos de su intervención a su

alegato político. «Necesitamos una solución política. Toda la ciudadanía, todos los demócratas tienen que sentirse interpelados».

7.2. Notícies de la declaració de Joaquim Forn

POLÍTICA

BARCELONA-15 FEBRER 2019

«Els Mossos no van rebre mai ordres polítiques»

Forn reafirma el seu compromís polític amb l'1-O i el deslliga de la seva responsabilitat al capdavant del cos policial

Culpa les forces de l'Estat de desatendre ordres



El conseller destituït Joaquim Forn ahir declarant al Tribunal Suprem ACN.

EMMA ANSOLA-BARCELONA

Al contrari que Oriol Junqueras, l'exconseller Joaquim Forn va anar contestant una a una les preguntes de la fiscalia del Suprem i de l'advocat de l'Estat per insistir en el seu missatge: «Mai vaig donar ordres polítiques als Mossos d'Esquadra.» L'exconseller va voler deixar clar que aquest cos policial sempre va obeir les ordres i les resolucions judicials que durant els dies previs a l'1-O van arribar tant de la fiscalia com de la magistrada encarregada de vetllar pel compliment de les resolucions del Constitucional. És més, Forn va assegurar que els Mossos «no van actuar mai en contra de la Constitució».

I per demostrar-ho, i a preguntes ja del seu advocat, va detallar les reunions i els informes que es van anar intercanviant els cossos policials que estaven en disposició d'actuar aquell dia i, fent un gir a les acusacions de la fiscalia, l'exconseller va explicar que van ser precisament les forces de l'Estat, la Guàrdia Civil i el Cuerpo Nacional de la Policía les que van desatendre les ordres de la magistrada, que reclamava garantir la convivència ciutadana. També va apuntar als dirigents dels cossos estatals, els quals no van assistir a la reunió de coordinació el matí de l'1-O per saber quins dispositius s'havien programat per a aquell dia, uns dispositius que, per part dels Mossos, eren els més nombrosos que mai abans s'havien desplegat en una actuació policial. Això sí, inferiors al que determinaven les instruccions judicials, ja que el nombre d'efectius era inviable i inassumible per a la Generalitat, segons el conseller.

Per rebatre les acusacions de violència en què es basa l'acusació de rebel·lió, el conseller també es va referir a l'informe que va rebre dels Mossos el dia 29 de setembre sobre la situació que es podrien trobar a l'espai públic el dia del referèndum, i que segons la fiscalia ja alertava d'episodis de violència. Segons Forn, el contingut contenia «previsions de risc», no pas «de violència generalitzada», semblant a informes que s'elaboren en altres cites importants com l'11-S. «Es parlava de resistència pacífica i festiva», assenyalava.

Més sorprenent van ser les referències a l'activitat parlamentària i al moment en què es va aprovar la DUI, que, va admetre, no tenia conseqüències jurídiques, com es va demostrar posteriorment quan «no es va fer res per implementar-la». És més, va afegir-hi que sobre la taula només hi havia dos camins: «eleccions o DUI, tot acceptant que s'aplicaria el 155 i el govern seria destituït.»

Forn admite que el 1-O fue «ilegal» y defiende a los Mossos

El exconsejero resta valor a la declaración unilateral y acusa al fiscal de «peliculero»



Joaquim Forn, ayer durante el juicio - REUTERS

LUIS P. ARECHEDERRA - NATI VILLANUEVA

MADRID- 14/02/2019

Sus manos nerviosas le delataron. A veces volteaba un bolígrafo, otras no acertaba a encajarse las gafas. Joaquim Forn pasó ayer apuros en el Tribunal Supremo al perseguir un doble objetivo en un frágil equilibrio. El antiguo consejero de Interior de la Generalitat reiteró su «compromiso político» con el referéndum ilegal del 1 de octubre, y a la vez defendió que él cumplió la ley y no impulsó desde su cargo la votación suspendida.

Forn no quiso defraudar al colectivo secesionista, pero buscó «salvarse» jurídicamente, consciente de que la Fiscalía solicita para él 16 años de cárcel por rebelión y malversación.

En su declaración, el segundo interrogatorio, Forn sí contestó a la Fiscalía. El ex consejero catalán de Interior aseguró que los Mossos d'Esquadra «nunca recibieron órdenes políticas» y negó la «inactividad» que la Fiscalía atribuye a los agentes autonómicos en las jornadas claves del «proceso», como el asedio a la Guardia Civil el 20 de septiembre y el 1-O.

«Nunca se emplearon tantos efectivos para un referéndum, en este caso ilegal», llegó a decir, admitiendo que el 1-O se situó fuera de la legalidad. También restó «eficacia jurídica» a la declaración

unilateral de independencia del 27 de octubre, dejando ahora en papel mojado los principales hitos que le han llevado hasta aquí.

Forn insistió en que hizo todo lo posible por cumplir los mandatos de la Fiscalía y el TSJ de Cataluña - que ordenaron con antelación impedir el 1-O, aunque se quedó sin palabras cuando le preguntaron qué hizo, y enfatizó que también debían preservar «la convivencia ciudadana».

Dispositivo policial

El Ministerio Público acusa a Forn y los mandos de los Mossos de agarrarse a esa expresión para organizar un dispositivo «deliberadamente» insuficiente para evitar la votación. El acusado aseguró que el 1-O se produjo la movilización más importante «en la historia de los Mossos». Unos 8.000 agentes, una pareja por cada centro. El fiscal que le interrogó, Fidel Cadena, salió al paso y puntualizó que en los comicios ordinarios como el 21-D se despliegan unos 12.000. Forn matizó que, en el 1-O, cada agente trabajó más horas y que, además, las del 21-D fueron unas «elecciones legales». «Si hubo una mala actuación fue de la Policía Nacional y la Guardia Civil», añadió el acusado, que encuadró el 20-S en un supuesto «derecho a la protesta». Acusó a la Fiscalía de construir «un relato peliculero» sobre ese día.

Forn se distanció de la ejecución operativa del dispositivo, pero reconoció que él otorgó «el visto bueno». Admitió la «autoridad» del Tribunal Constitucional, aunque lo tachó de imparcial, y admitió que le advirtió hasta en cinco ocasiones de las «responsabilidades penales» si continuaba impulsando el referéndum. Así lo reconoció a preguntas del fiscal Cadena. Por la tarde, ya interrogado por su propio abogado, rectificó y dijo que solo recibió un requerimiento. Ante su letrado, Javier Melero, un profesional respetado, Forn se mostró más tranquilo, con las manos relajadas.

Contradijo a Junqueras sobre la reunión policial del 28 de septiembre, y reconoció que los Mossos les alertaron del riesgo de incidentes. «Nos manifestaron su preocupación por lo que pudiera suceder el 1-O, pero actos puntuales, no una violencia generalizada». Él intentó defenderse.

7.3. Notícies de la declaració de Jordi Cuixart

POLÍTICA

MADRID - 27 FEBRER 2019

«Intentarem celebrar més referèndums sense violència»

El president d'Òmnium defineix les mobilitzacions del 20-S i l'1-O com «un gran exemple de desobediència civil»

El fiscal només exposa una desena de piulades per incriminar Cuixart



El president d'Òmnium, Jordi Cuixart, durant la seva declaració al Tribunal Suprem, ahir EFE.

MAYTE PIULACHS - MADRID

Mitja dotzena de piulades fetes per Òmnium Cultural i pel seu president la tardor del 2017 són les úniques proves de càrrec que va exhibir ahir el fiscal Jaime Moreno per sostenir l'acusació de rebel·lió i la petició de disset anys de presó contra Jordi Cuixart, en presó provisional des de fa 498 dies. Cuixart no va eludir cap de les preguntes del fiscal, que va donar voltes i voltes sobre els mateixos fets cercant un tumult o que Cuixart admetés un alt risc de violència ciutadana. «La violència no està en l'ADN de la societat catalana. Intentarem celebrar tots els referèndums sigui com sigui i sense violència», va etzibar-li el líder social.

El president de la sala, Manuel Marchena, va deixar que Cuixart fes una àmplia exposició del que significa la desobediència civil i la defensa de drets fonamentals, amb exemples històrics i fins i tot va explicar el cas d'una comunitat holandesa que va fer una missa de 900 hores perquè el govern no

expulsés una família, fet que va aconseguir i també que el govern canviés lleis injustes, que van beneficiar 500 famílies. «L'objectiu d'Òmnium és enfortir la democràcia», va declarar Cuixart, que va admetre que l'entitat cultural convoca mobilitzacions per assolir «una societat més justa i cohesionada» i per «interpel·lar els polítics espanyols i catalans» a donar respostes. A partir de la sentència del Tribunal Constitucional (TC) del 2010 que escapça l'Estatut, l'entitat també es va marcar el repte de defensar el dret a decidir, a més de la llengua i la cultura catalanes, va exposar.

Pel que fa als escorcolls del 20 de setembre al Departament de Vicepresidència i a altres seus de la Generalitat, Cuixart va explicar que van ser protestes «espontànies» i que l'ANC i Òmnium van acceptar assumir-ne la coordinació a la seu d'Economia, tot i que la manifestació va ser subscripta per altres entitats, sindicats i l'alcalde de Barcelona, com va recordar. «Era un atac a les institucions catalanes, en una situació d'una suspensió financera i 750 alcaldes investigats», va sostenir, i va comparar les mobilitzacions amb les que es realitzen contra els desnonaments. «No vam privar la feina a la comitiva judicial, vam expressar el dret de manifestació», va insistir.

Cap diner a l'1-O

El fiscal Moreno, com els seus col·legues, no es va oblidar de preguntar-li pels set cotxes danyats i Cuixart va explicar-li que no va ser una acció premeditada, i que se'n van adonar a les dotze de la nit, quan van desconvocar la manifestació. Amb tot, va lamentar els danys materials.

«Si no haguessin fet el referèndum no es podria implementar la independència?», va preguntar-li el representant del ministeri públic a Cuixart. I Cuixart, amb les idees ben clares, va contestar-li que davant la suspensió del referèndum d'autodeterminació pel TC, la ciutadania va optar per la desobediència civil. «No qüestionem tot l'ordenament jurídic, sinó aquella resolució que consideràvem injusta», va matisar. Cuixart també va deixar clar que Òmnium no va finançar el referèndum, i –va precisar– com diu la mateixa Guàrdia Civil després de tres escorcolls a l'entitat.

Cuixart van fer piulades a «defensar», no pas «ocupar» les escoles l'1-O. «L'objectiu no era provocar la violència policial, que va causar molt dolor, sinó mostrar als poders públics que el 80% de la ciutadania vol el dret a decidir», va declarar. L'advocada de Cuixart, Marina Roig, va tancar l'interrogatori mostrant altres piulades i vídeos en què Cuixart insisteix a seguir en la no-violència dient «cul a terra» i «mans enlaire».

Cuixart contradice al Rey: «La democracia está por encima del Estado de Derecho»

El penúltimo acusado del «procés» reconoce que alentó el 20-S y el 1-O pese a la prohibición judicial



Jordi Cuixart, durante su declaración ante el Tribunal Supremo – EFE

LUIS P. ARECHEDERRA - NATI VILLANUEVA

MADRID- 26/02/2019

El presidente de Òmnium Cultural, Jordi Cuixart, ha señalado este martes ante el tribunal del «procés» que la democracia «está por encima del Estado de Derecho», una afirmación a la que hace dos días se opuso el Rey durante la clausura del Congreso Mundial del Derecho. «Sin el respeto a las leyes no existe ni convivencia ni democracia, sino inseguridad, arbitrariedad, y en definitiva, quiebra de los principios morales y cívicas de la sociedad», señaló Don Felipe.

Cuixart, el penúltimo de los acusados en declarar en el Tribunal Supremo (la última será Carme Forcadell), ha asumido el papel protagonista que tuvo Òmnium Cultural, junto con la ANC, en la movilización del 20-S, no así en la convocatoria, que según ha dicho, «empezó en un bar próximo». Con el discurso más radical que se ha visto hasta el momento en la Sala, y un lenguaje por el que ha sido reprendido por el presidente del Tribunal (por decir «hostia, tú» continuamente), el acusado ha apelado al derecho de manifestación de la sociedad catalana como esencia de la democracia.

A su juicio, la concentración del 20-S marcó un punto de inflexión en Cataluña. «Cuarenta entradas y registros, 750 alcaldes investigados por la Fiscalía, ocho furgonetas de la Policía intentando llevar a

cabo un registro en la CUP sin autorización judicial...» justificaba, ha dicho, la respuesta de la sociedad «por ver atacado su autogobierno».

El líder callejero ha negado que hubiera violencia ese día, aunque sí ha reconocido como incidentes aislados los daños en los vehículos de la Guardia Civil. Sin embargo, sus referencias a la «violencia empleada por Policía Nacional y Guardia Civil» han sido constantes.

Cuixart se ha referido también a las declaraciones que hizo durante la instrucción de la causa, en las que confesó que ese día podía haber derivado en episodios aún más violentos. Ahora dice que cuando habló ante la juez estaba sometido a un enorme «impacto emocional» y su objetivo en aquel momento era salir de la cárcel «a cualquier precio». «Mi prioridad ahora -ha dicho- ya no es salir de prisión, sino denunciar el ataque a los derechos de la sociedad catalana».

Agitador callejero

Sin embargo, y pese a destacar ahora el carácter «cívico y pacífico» de aquella concentración, sí ha incurrido en una contradicción al señalar que cuando llegó aquella mañana a la puerta de la Consejería de Economía y vio a «corresponsales encima de los vehículos de la Guardia Civil» ya se percató de que «no era una convocatoria de las que no nos gustan a nosotros». Ha lamentado los daños causados a esos coches, pero se ha negado a responder por qué subido él mismo a uno de ellos, megáfono en mano, ironizó con que estaba encima de un «altar majestuoso».

Al igual que Jodi Sànchez el jueves, Cuixart también ha afirmado que si la letrada de la Administración de Justicia que formaba parte de la comisión judicial, abandonó la consejería por el edificio contiguo fue porque ella quiso, no porque no se pudiera atravesar el pasillo humano que habían diseñado voluntarios de la ANC. «Saltó el muro porque no quiso salir por el pasillo», ha dicho.

El acusado ha admitido su rol como agitador de las movilizaciones soberanistas y de las llamadas a acudir al referéndum ilegal del 1-O, una actuación reprochable según la Fiscalía porque suponía alentar una jornada suspendida por el Tribunal Constitucional y considerada ilegal, y en la que se preveían brotes violentos: «Asumimos el papel que teníamos el 1-O como agente movilizador». «La decisión del TC (la suspensión del referéndum) nos plantea el dilema de dejar de ejercer derechos fundamentales y nunca, nunca vamos a renunciar. El derecho a votar se gana votando. Fue un ejercicio de dignidad colectiva», ha manifestado Cuixart.

El Ministerio Público considera que los líderes secesionistas, entre ellos Cuixart como representante de las asociaciones civiles que participaron en la estrategia concertada del plan secesionista ilegal, llamaron a votar a sabiendas que se producirían actos violentos, puestos habían sido advertidos por los Mossos en una reunión de la junta de seguridad celebrada cuatro días antes, el 28 de septiembre. La Fiscalía solicita para él 17 años de prisión como jefe del delito de rebelión.

Cuixart ha negado cualquier violencia en el «procés». Ha definido a la sociedad catalana como «pacífica» en cualquier situación. «Forma parte de nuestro ADN. Nunca, nunca, nunca, nunca vamos a entender la violencia como un instrumento para comunicarnos con el Estado», ha declarado el líder secesionista, que ha vuelto a agradecer a los militantes secesionistas la protesta del 20-S. «Si volviera a pasar, estoy convencidísimo de que pasaría exactamente lo mismo».

Violencia en un colegio

Gran parte del interrogatorio del fiscal se ha enfocado en los enfrentamientos entre policías y manifestantes en el colegio Ramón Llull de Barcelona, donde hubo siete agentes heridos y por los que hay trece agentes investigados. Un hombre perdió un ojo por un disparo de una pelota de goma.

Cuixart evita admitir las lesiones a los agentes, no responde a la cuestión de si llamó a que los militantes acudiesen a ese centro a pesar 700 personas bloqueaban la puerta, y solo responde con alusiones a los policías imputados. «¿Considera un acto de violencia lo que sucedió en ese colegio?», ha preguntado el fiscal como resumen. «Por parte de la Policía, sí; por parte de los manifestantes fue un ejercicio de derechos fundamentales en toda regla», ha sido la respuesta de Cuixart.

7.4. Notícies de la declaració d'Enric Millo

POLÍTICA

BARCELONA-6 MARÇ 2019

Adeptes a la rebel·lió

Millo eleva la violència a general en contra del que va dir Rajoy i cita «artefactes incendiàris» i «arts marcial» contra els agents

De los Cobos ataca els Mossos

Trapero viu la indefensió de ser acusat cada dia amb permís de Marchena



Enric Millo, ahir durant la seva declaració al Suprem EFE.

DAVID PORTABELLA - MADRID

Si el judici del Tribunal Suprem avançava al marge de la violència que exigeix la rebel·lió –Mariano Rajoy va dir «assetjaments» i mai «violència»– i viatjava cap a la desobediència, ahir finalment els fiscals van escoltar l'ingredient violent necessari per al delictes del 472 del Codi Penal pel qual acusen, i els el va oferir Enric Millo, l'exdelegat del govern del PP a Catalunya, amb el valor de ser català. Engrandint la violència ja apuntada per Soraya Sáenz de Santamaría i pels responsables d'Interior, Millo va criminalitzar un sector de l'independentisme i sigles com Òmnium, l'ANC i els CDR per «desenes, desenes, desenes i desenes d'actes violents», «artefactes incendiàris» i atacs d'«arts marcial» a agents. I el coronel Diego Pérez de los Cobos va cloure l'obra citant «la passivitat dels Mossos» i la «virulència de les muralles humanes».

El de Millo era un relat de por personificada en els agents amb qui va parlar, perquè els ferits admet que els ha volgut veure. «Vaig sentir testimonis esfereïdors. Vaig poder veure dits trencats, fractures de cama, una armilla antibales estripada, i això no ho fa una ungla, s'ha d'utilitzar un objecte punxant. Havien caigut en la trampa del Fairy», va dir. I cita com a violència la pintada de «Millo mort» que imputa a un independentista, però sense proves.

Ni data, ni xifra ni autor

El relat de Millo, però, no es va traduir en actes precisos, xifres, dates i autors concrets, perquè en l'1-O va haver d'admetre que no hi va haver cap baixa laboral dels agents i que el balanç dels detinguts va ser de sis persones. «Això s'hauria de preguntar als Mossos», va etzibar Millo amb afany acusador. «La prioritat és complir la missió, no fer detencions», eludia el coronel Pérez de los Cobos quan advocats de les defenses li feien notar l'escàs balanç de la Policia i la Guàrdia Civil en un clima extremadament violent com el descrit.

L'al·lusió de Millo al Fairy va ser rebuda al saló de plens del Suprem amb esglais i somriures per part del públic, entre ells el conseller d'Interior, Miquel Buch, Ferran Bel (PDeCAT) o els senadors Òscar Guardingo (En Comú Podem) i Jon Iñarritu (EH Bildu). «Evitar murmurs de desaprovació i fins i tot els somriures irònics no és una norma de cortesia, és un imperatiu legal», va renyar Marchena el públic.

Assetjar comitives i seus

Millo va oferir la seva versió dels diàlegs amb el conseller Joaquim Forn, de qui va quedar preocupat perquè en la primera cita li va fer tres preguntes –la coordinació dels Mossos amb la resta de cossos, si mantenia els acords de la junta de seguretat firmats per Jordi Jané, i què faria l'1-O– i la tercera resposta no li va agradar perquè parlava de “normalitat” i de “jornada electoral”. Forn li va fer arribar la seva queixa per Whatsapp el dia 1-O per les càrregues policials, però la violència, per Millo, és dels votants, tant l'1-O com abans. «Es llançaven objectes incendiàries, s'assetjaven comitives judicials, havien de ser desallotjats els hotels on estaven els policies, s'assetjaven les delegacions del govern», va descriure sobre la tardor del 2017.

En contrast, Millo es retratava a si mateix com el dialogant que intentava aturar Carles Puigdemont i Oriol Junqueras perquè hi hagués eleccions, sense ocultar que el 155 tenia ja la via lliure al Senat. «A

l'altre costat de la taula em vaig trobar una cadira buida, no hi havia resposta a res que no fos cometre un acte il·legal com un referèndum d'independència», va dir Millo parafrasejant Junqueras.

Millo cifra en 200 las acciones de «hostigamiento y acoso» violento

El exdelegado del Gobierno retrata el «esperpento» de la cita que diseñó el 1-O



Enric Millo, durante su declaración - ABC

NATI VILLANUEVA - LUIS P. ARECHEDERRA

MADRID- 05/03/2019

Edificios públicos, cuarteles de la Guardia Civil, tribunales de justicia, vehículos policiales... La campaña de «acoso, hostigamiento y violencia» del «procés» no se limitó a los días 20 de septiembre (incidentes en la Consejería de Economía) y 1 de octubre (jornada del referéndum ilegal). Así lo relató este martes en el Tribunal Supremo el exdelegado del Gobierno en Cataluña Enric Millo, quien cifró en dos centenares las acciones del independentismo radical contra todo aquello que implicara el cumplimiento de un mandato judicial. Él mismo fue víctima de los radicales con una pintada -«Millo muerte»- que tuvo que tuvo que borrar su propia hija.

El exalto cargo del Ejecutivo de Mariano Rajoy aseguró que la campaña de acoso fue aumentando progresivamente en el último tramo de la hoja de ruta secesionista: desde las leyes de la ruptura que el

Parlament aprobó los días 6 y 7 de septiembre. «Allí donde había acción policial, allí aparecía un grupo numeroso de personas para impedir el trabajo de las comisiones judiciales», dijo.

En la misma línea de lo sostenido por el exsecretario de Estado de Seguridad José Antonio Nieto, Millo situó detrás de esas concentraciones supuestamente espontáneas a los CDR, los mismos grupos que protagonizaron, entre otras acciones, 80 cortes de carretera y vías del tren. «En 20 minutos eran capaces de ubicar 500 personas en determinado sitio, y después llevarlas a otro sitio». El testigo se refirió también a un episodio que los mandos policiales consideran «trascendental» en esta causa: la reunión de la junta de seguridad del 28 de septiembre en la que representantes del Gobierno central y de la Generalitat abordaron el 1-O a instancias del presidente de la Generalitat.

Aquella reunión fue «un auténtico despropósito, un esperpento», dijo. «Puigdemont nos convocó para decirnos que el 1 de octubre habría un referéndum de autodeterminación en Cataluña y que a ver cómo nos poníamos de acuerdo para que todo transcurriera con normalidad cuando sobre la mesa teníamos un auto judicial (del TSJC) que nos obligaba a impedirlo».

Como Nieto el día anterior y como desvelaría ayer mismo el coronel Pérez de los Cobos, también Millo percibió en aquella reunión la «alineación» de Trapero con el «govern». «La situación era surrealista porque había una orden judicial y a la vez ninguna voluntad de cumplirla porque quienes tenían que hacerlo eran los mismos que impulsaban el referéndum (...). A esto en mi pueblo le llaman sorber y soplar al mismo tiempo». La reunión, que duró dos horas y media, fue tensa y con reproches.

Desconvocar la consulta Sobre el papel de los Mossos el 1-O, habló directamente de «inacción». «Es evidente que no actuaron», ni ese día ni otros. Prueba de ello es que en algunos casos, como en el registro de Unipost, se les pidió apoyo para garantizar la seguridad ciudadana y la de la comisión judicial y «tardaron horas en llegar». Millo confesó que el 1-O es un día que «no olvidará nunca». La declaración que hizo ese día Puigdemont fue «tremendamente irresponsable» porque ensalzó la resistencia de los militantes secesionistas en los centros de votación, al «defender las urnas y los colegios». En definitiva, les aplaudía por oponerse a la actuación para cumplir el mandato judicial.

El testigo relató sus esfuerzos para tratar de convencer primero a Puigdemont y Junqueras, y luego al exconsejero Joaquim Forn, para frenar el plan secesionista y desconvocar la consulta ilegal. Pero,

parafraseando a los procesados, Millo aseguró que fue él el que al otro lado de la mesa encontró una «silla vacía».

7.5. Notícies de la declaració de Diego Pérez de los Cobos

POLÍTICA

BARCELONA-6 FEBRER 2019

De los Cobos: «La resistència passiva es va tornar activa quan els policies arribaven als col·legis»

El coronel descriu que «conformaven blocs humans» amb distribució de tasques per «fustigar» els agents amb «insults i agressions»



El coordinador de l'operatiu policial de l'1-O, el coronel Diego Pérez de los Cobos, al Suprem ACN.

ACN – MADRID

El coordinador de l'operatiu policial de l'1-O, el coronel Diego Pérez de los Cobos, ha insistit que l'actitud dels ciutadans l'1-O estava encaminada a evitar l'actuació de la policia. El lletrat de Junqueras i Romeva, Andreu van den Eynde, li ha recordat que consta en un informe entregat a un jutjat de Barcelona que parlés de resistència «passiva» als col·legis electorals. El coronel ha puntualitzat que això era el que es trobaven quan arribaven però en la «majoria de casos» aquesta actitud canviava a

«resistència activa» quan arribaven els agents. «Conformaven un bloc humà, distribuïen tasques i alguns assumien el paper de fustigació als policies amb insults, agressions i llançament d'objectes», ha descrit el coronel. «El nombre de gent que va anar a votar no té interès, el més important és l'actitud», ha afirmat. Pérez de los Cobos ha reconegut que no es van plantejar demanar auxili a l'exèrcit.

L'advocat d'Oriol Junqueras i Raül Romeva ha citat un informe enviat al jutjat d'instrucció número 7 de Barcelona, que investiga desenes d'agents dels cossos estatals per l'actuació durant l'1-O, en què s'hi inclou que Pérez de los Cobos parlava d'un «context de resistència passiva organitzada». El coronel ha respost que aquesta resistència «passiva» es va donar «en alguns casos», però que en «la majoria de casos», quan els agents arribaven a un lloc, aquesta resistència «es convertia en activa».

Encaputxats, “per la pluja?”

En respostes a preguntes de l'advocat Jordi Pina, ha concretat que va ser en informes policials que va llegir que l'1-O hi havia «encaputxats», que els informes que va rebre no tenien «el detall del que va consistir cada actuació policial», i que «ignora» si a un col·legi d'Aiguaviva es va llençar gas pebre. També ha dit que no li consta que els manifestants portessin armes.

En aquest punt, el lletrat de Cuixart, Àlex Solà, li ha recordat que l'1-O plovia a Catalunya i li ha fet concretar si portaven la cara tapada o simplement una caputxa per protegir-se de la pluja. «Ho ignoro», ha dit.

Importa l'actitud, no la quantitat de votants

També ha reiterat que no estava d'acord amb el major Josep Lluís Trapero en què la presència de nens i gent gran als col·legis, i per tant garantir la seguretat dels ciutadans, fos «el fi últim de l'actuació quan hi havia un mandat que ens ordenava unes actuacions molt clares». Pérez de los Cobos ha dit creure que no es va avisar l'autoritat judicial de la presència de nens i gent gran a les escoles, i que no té coneixement que els ciutadans portessin «armes» o «pals» per enfrontar-se a les forces de seguretat.

Per Pérez de los Cobos, «el que és important» no és la quantitat de gent que va anar a votar, «si va ser un milió o quinze». «Si l'actitud no és d'obstrucció a la justícia no hi ha cap problema», ha dit, «el que és important és l'actitud» per sobre del número de concentrats. A preguntes del lletrat de Bassa, Mariano Bergés, li ha preguntat si a nivell d'ordre públic no hauria estat millor permetre la votació. «No contemplo una hipòtesi que sigui incomplir el mandat judicial», ha afirmat Pérez de los Cobos.

«No va ser un referèndum»

El coronel ha donat per complert el manament judicial perquè «el que es va fer l'1 d'octubre no va ser un referèndum». En respostes a l'advocat Francesc Homs, ha reconegut que hi va haver ciutadans que van poder votar, però «en una activitat que havia estat convocada pels mateixos que presidien les meses i pels mateixos que decidien qui votava i qui no». Pérez de los Cobos també ha reconegut que en cap moment es va plantejar demanar ajuda a l'exèrcit.

Van den Eynde busca contradiccions

Andreu van den Eynde ha buscat contradiccions per part de Pérez de los Cobos respecte al manteniment de la «convivència ciutadana». En respostes al lletrat, el coronel ha afirmat que «en un estat de dret és impossible la convivència ciutadana sense el compliment de la llei». Van den Eynde ha demanat a la sala escoltar un àudio de la declaració de Pérez de los Cobos en instrucció, en que el coronel va afirmar que «el compliment de la llei estava per sobre de la convivència ciutadana». El president del tribunal, Manuel Marchena, no hi ha vist una «contradicció substancial».

Qüestionant l'actuació dels agents

L'advocat de l'equip de defensa de Jordi Cuixart Àlex Solà ha preguntat al coronel si les unitats van seguir els criteris de les Nacions Unides per a l'actuació en manifestacions i concentracions. Pérez de los Cobos ha defensat que les unitats que van intervenir estan «molt bregades» en actuat en concentracions amb «incidents d'ordre públic» i que «actuen sempre amb els principis d'actuació que recull la nostra normativa».

Processat per tortures

A l'inici de la sessió d'aquest dimecres, el president del tribunal ha preguntat a Pérez de los Cobos si algun cop havia estat processat. És una pregunta que el tribunal fa a tots els testimonis a l'inici de cada interrogatori, però Marchena no ho va fer dimarts. Aquest dimecres ha volgut corregir-ho, li ha preguntat i Pérez de los Cobos ha admès que va estar processat «un cop, amb sentència absolutòria». El coronel va ser processat acusat de torturar en pres d'ETA.

Marchena ha acomiadat Pérez de los Cobos agraint-li que hagi estat dos dies a disposició de la sala i li ha remarcat que el seu testimoni ha estat «essencial» per a defenses i acusacions.

Pérez de los Cobos tacha de «estafa» el rol de los Mossos y acorrala a Trapero

El coordinador del dispositivo policial del 1-O denuncia múltiples trampas de la Policía autonómica para facilitar el referéndum ilegal y burlar a la Justicia



El coronel de la Guardia Civil Diego Pérez de los Cobos durante su declaración como testigo - EFE

LUIS P. ARECHEDERRA - NATI VILLANUEVA

MADRID- 06/03/2019

Las señales venían de lejos, pero la frágil confianza se quebró del todo en las primeras horas del 1 de octubre. «Poco a poco», y desde muy temprano, los jefes de la Policía Nacional y la Guardia Civil constataron que aquella jornada se adentraba en el peor escenario de todos. «El escenario b», el que nadie deseaba, aquel en el que el dispositivo de los Mossos d'Esquadra para evitar el referéndum ilegal cumplía tres condiciones: era insuficiente, inadecuado e ineficaz. Esa situación obligó a las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado a intervenir por su iniciativa, en una actuación precipitada para tratar de cumplir el mandato de la magistrada Mercedes Armas, la juez del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (TSJC) que ordenó evitar el 1-O.

«El dispositivo de los Mossos contra el 1-O fue una estafa», denunció este martes en el juicio contra el «procés» en el Tribunal Supremo el coronel de la Guardia Civil Diego Pérez de los Cobos, que declaró como testigo por su condición de coordinador del dispositivo policial del 1-O. El responsable de la

actuación conjunta de los Cuerpos policiales denunció que el plan de los Mossos buscaba «facilitar» el referéndum ilegal con una «absoluta pasividad» y «connivencia» con los propios militantes independentistas.

El duro y exhaustivo testimonio de Pérez de los Cobos dejó a los pies de los caballos al entonces jefe de la policía autonómica, el mayor de los Mossos Josep Lluís Traperó, que será juzgado por estos mismos hechos en la Audiencia Nacional. Esa vista oral, en la que Traperó está acusado de rebelión, se prevé para después del verano, cuando el Tribunal Supremo haya dictado la sentencia de la causa principal por el plan secesionista ilegal.

En su declaración, Pérez de los Cobos denunció múltiples trampas de los Mossos en la jornada del 1 de octubre, en lo que calificó de una actuación encaminada a permitir «el desarrollo de la consulta, en lugar de a impedirla». Según el testigo, los agentes autonómicos rehusaron actuar en algunos centros hasta que la votación había culminado, «sosteniendo» las propias urnas los Mossos en algunos casos. Denunció que la petición de ayuda de la cúpula de la policía autonómica a las 9 horas era «tardía y exagerada», y demostraba que se había roto la colaboración. El envío de dos mossos por centro, un dispositivo que se advirtió de que era insuficiente el 23 de septiembre y que no fue rectificado, buscaba dotar de «institucionalidad» a la jornada.

La segunda gran sorpresa de la mañana del 1-O, para Pérez de los Cobos, fue «el grado de virulencia» de la resistencia de las personas concentradas en los centros de votación, que «pretendían impedir por la fuerza física» el acceso de los agentes policiales. Pérez de los Cobos relató que había «grupos de masas perfectamente formados», entre los que había gente encapuchada y una jerarquía de actuación. Y denunció que la declaración de Carles Puigdemont a mediodía, aquel día, incendió los ánimos e incrementó «considerablemente» la oposición en los centros.

El coordinador defendió la actuación de la Policía y la Guardia Civil como «proporcionada y profesional», con el menor riesgo para la seguridad de los ciudadanos y de los propios agentes. También abordó la junta de seguridad del 28 de septiembre, a tres días del referéndum ilegal. En aquel encuentro, Traperó se situó -físicamente y metafóricamente- al lado de los convocantes de la «actividad ilegal que a él le habían ordenado impedir», representados por Puigdemont y Joaquim Forn.

El «expresident» se agarró «como a un clavo ardiendo» a la expresión de la magistrada que solicitaba actuar tratando de preservar la convivencia ciudadana, lamentó. Ese principio no podía desplazar el mandato de la Justicia, advirtió Pérez de los Cobos. En aquella reunión, el coronel sugirió a Puigdemont la opción más sencilla para cumplir la orden judicial y no afectar a la convivencia ciudadana. «Si usted desconvoca, esto se ha acabado». Lo que sucedió después es historia, y razón de este juicio.

7.6. Notícies de la declaració de Montserrat del Toro

POLÍTICA

BARCELONA-7 MARÇ 2019

Del Toro s'inventa dades de Forcadell i dels escorcolls

La lletrada de l'administració de justícia declara que va sentir la presidenta del Parlament el 20-S, quan és fals

Admet que el jutjat de Barcelona investigava la rebel·lió abans d'entrar a Economia



Concentració de ciutadans davant d'Economia, el 20 de setembre del 2017, on es veuen agents de la Guàrdia Civil i dels Mossos a la porta - JOSEP LOSADA.

MAYTE PIULACHS . BARCELONA

La lletrada de l'administració de justícia del jutjat d'instrucció 13 de Barcelona, Montserrat del Toro, en la seva declaració com a testimoni al Suprem, ahir, va afegir informació fins ara desconeguda sobre els escorcolls al Departament d'Economia el 20 de setembre del 2017, que ella dirigia. En certes afirmacions, per alguns juristes, Del Toro podria haver incorregut en fals testimoni. En d'altres casos, la funcionària va admetre certes irregularitats de la investigació del seu jutjat vers l'1-O, amb material acusatori aprofitat a les causes del Suprem i a l'Audiència Nacional.

Els delictes

Una de les afirmacions més reveladores ahir de la lletrada de l'administració de justícia és que va confirmar que el jutjat d'instrucció 13 de Barcelona, amb la querrela de Vox que ampliava la primera

denúncia, investigava els delictes de rebel·lió i sedició, tal com constava en les resolucions del magistrat per registrar el 20-S unes quaranta seus oficial i domicilis de 20 càrrecs públics i funcionaris. És a dir, abans de la gran manifestació pacífica i de rebuig als escorcolls –que la fiscalia qualifica com el primer fet violent per sostenir la rebel·lió– ja s’investigava aquest delicte.

El penalista Jordi Pina, defensor dels exconsellers Jordi Turull, Josep Rull i l’expresident de l’ANC Jordi Sánchez, va informar-la que aquest delicte havia estat descartat pel TSJC. A més, segons l’Audiència Nacional, és competència seva, i quan hi ha aforats i amb accions a l’estranger del Suprem. Una competència que qüestionen les defenses.

Veü de dona

En el relat d’ahir, a més, la secretària judicial va assegurar per primera vegada que de l’exterior de l’edifici d’Economia va sentir «la veü d’una dona», que cridava «votarem», i que aquesta li semblava que era la de la llavors presidenta del Parlament. «Em va semblar que era la veü de Forcadell i també m’ho va dir un dels agents», va sostenir Del Toro. La penalista Olga Arderiu va aclarir-li que Forcadell no havia intervingut pas, aquella nit, a l’escenari muntat a la Gran Via, on van intervenir una periodista i una diputada d’ERC. Forcadell, darrere la seva advocada i al costat de l’exconsellera Dolors Bassa, totes dues en presó preventiva per aquests fets, feien cara de no donar crèdit al que sentien, i s’ho comentaven.

Cuixart i Sánchez

En aquest afany acusatori, la lletrada de l’administració de justícia també va citar els noms de Sánchez i Cuixart. «El guàrdia civil em deia Sánchez diu això, Sánchez diu allò», per donar a entendre que el llavors president de l’ANC era qui controlava la seguretat de la zona. També va fer sortir el nom del president d’Òmnium, i per primer cop va explicar al Suprem que es va reunir amb els agents de la Guàrdia Civil i Sánchez en una sala. Cuixart, en la seva declaració, va dir que només va entrar a l’edifici per acomiadar-se dels agents i donar-los la mà.

La funcionària també va sostenir que els agents de la Guàrdia Civil que custodiaven la porta es van haver de «refugiar» a l’interior de l’edifici pel «tumult», afirmació que Pina desmenteix amb els vídeos del carrer que enfoquen l’edifici i estan aportats a la causa.

Els despatxos

La penalista Mariana Roig va agafar en fals Del Toro quan va explicar que la resolució del jutge ordenava l'escorcoll de quatre despatxos. En el cas del responsable de l'oficina de processos judicials, la comitiva va ampliar els escorcolls a taules adjuntes, i la funcionària va assegurar que el magistrat «li havia donat permís per telèfon», però no ho va recollir a l'atestat, va alertar Roig.

Els «destroyers»

Andreu van den Eynde, advocat de Junqueras i Romeva, sempre ha qüestionat la imparcialitat de la secretària judicial, ja que a les xarxes socials ha donat suport a comentaris de Cs contra independentistes. Marchena no li va deixar preguntar si feia likes en comentaris d'altres, però sí si era autora d'un d'ells. «Què es pot esperar d'uns destroyers?», afirmava Del Toro. «Això ho deia contra Esquerra?», va preguntar-li Van den Eynde, i la funcionària va aclarir que eren contra uns que havien fer «actes vandàlics» al seu poble.

Llamada desesperada de la letrada del 20-S, al juez: «Me tienes que sacar de aquí»

La responsable de la comitiva al frente de los registros relata en el Supremo la tensión vivida ante el «mar de gente» que cercaba el edificio: «Tuve miedo»

NATI VILLANUEVA - LUIS P. ARECHEDERRA

MADRID- 07/03/2019

«Estrés, ansiedad, miedo, angustia»... Diecisiete horas de tensión que fue aumentando a medida que avanzaba el día. El relato que ha prestado hoy ante el tribunal del «procés» la letrada de la administración de justicia del juzgado número 13 de Barcelona sobre los registros en la Consejería de Economía el 20-S fue tan preciso como escalofriante. Tanto, que se situó en las antípodas del «civismo» y «pacifismo» con el que los líderes independentistas retratan este episodio, uno de los pilares de la rebelión en el que se apoya el escrito de acusación de la Fiscalía. «Votaremos», «No saldrán», «No pasarán» son algunas de las consignas que una multitud enfervorizada –«un mar de

gente», diría la letrada judicial– gritaba desde primera hora de la mañana en la calle mientras esperaba la salida de la comisión judicial, aquel 20 de septiembre de 2017 en el que varios vehículos de la Guardia Civil fueron destrozados.

«Tuve miedo», ha confesado ante el tribunal Montserrat del Toro, quien ante la imposibilidad de abandonar el edificio por la puerta principal una vez finalizado el registro, ya por la noche, usó el comodín que le quedaba: la llamada al magistrado que instruía la causa contra los independentistas. «Me tienes que sacar de aquí, no podemos salir. No hay salida». Al otro lado de la línea, el hoy fallecido Juan Antonio Rodríguez Sunyer colgaba el teléfono y llamaba a continuación al «mayor» de los Mossos, Josep Lluís Trapero. Le daba media hora para buscar un plan que permitiera evacuar al operativo que conformaba una veintena de personas, entre agentes de la comitiva judicial y del dispositivo de seguridad de la Guardia Civil. Antes de esa llamada, el teniente de la Guardia Civil encargado de la seguridad le reconoció que, a esas alturas, él no esperaba «más ayuda».

Para entonces ya pasaban de las diez y media de la noche. Tras rechazar, por inseguras, las condiciones de salida que personalmente gestionaron los presidentes de la ANC y de Òmnium Cultural, Jordi Sànchez y Jordi Cuixart, con el teniente de la Guardia Civil, decidieron que la mejor solución era que Del Toro abandonara el edificio saltando el muro de una azotea. El plan era «camuflarse» entre los espectadores que asistían a una obra de teatro en el edificio contiguo. El último escollo fue convencer al dueño del teatro cuando reculó tras dar el visto bueno al plan minutos antes. El reloj marcaba entonces las doce y media de la noche.

Pero todo había empezado a las 8 de la mañana, cuando supuestamente iba a comenzar un registro ordinario que se tuvo que demorar porque allí «nadie nos daba razón de dónde estaban las cosas», las dependencias que tenían que registrar, y no se identificaba ningún responsable administrativo. La colaboración del personal de la Consejería y de la responsable de los Mossos, Teresa Laplana, fue nula desde el primer momento. Hasta el punto de que cuando ya a las diez de la mañana se le advirtió de la necesidad de reforzar el dispositivo de seguridad ante la gente que se iba congregando en la puerta, ella «no lo vio necesario».

El testimonio de la secretaria judicial –cuya fotografía difundieron ayer militantes secesionistas pese a que declaró con su imagen oculta– recreó hora a hora, paso a paso, aquella jornada, considerada decisiva para las acusaciones en su apreciación de violencia en el «procés».

Ya desde las 9 de la mañana percibió que «se amontona mucha gente desde el exterior del cristal». Le pareció ver incluso que un hombre escupió a un agente fuera. «Sobre las 10 me dicen que ya hay miles de personas», ha narrado la testigo, que ha detallado los cánticos y consignas que se escuchaban fuera. «Votarem», «no saldrán» o «no pasarán» fueron algunos de los gritos.

Una agente de la Benémerita repartió, a las 16.30 horas, cinco o seis bocadillos entre la comitiva, porque se «apiadó» de ellos. «No se podía salir en esas condiciones» ni a pedir comida. Y si alguien la traía, la multitud sabría que era para la comitiva con lo que correría riesgo hasta la propia integridad del mensajero.

En su declaración, Del Toro ha expresado que sobre las siete de la tarde percibió la voz femenina de Carme Forcadell, la antigua presidenta del Parlament, acusada en este juicio y quien sonreía y se revolvió en su asiento mientras era citada. Cuando llegó Oriol Junqueras al edificio, donde tenía su despacho, se generó cierto revuelo, añadió la letrada, que ha señalado que el exvicepresidente de la Generalitat no preguntó por ella en ningún momento. Sus dependencias no eran objeto de registro.

«A lo largo del día tuvieron que entrar dentro porque había tal aglomeración de gente en la misma puerta que no podían garantizar su propia seguridad», ha manifestado sobre los propios agentes de la Guardia Civil. Los detenidos –todos cargos intermedios de la Generalitat– no llegaron nunca a estar presentes en los registros y renunciaron por sus abogados.

La testigo sólo fue consciente de la dimensión del «mar de gente» que rodeaba el edificio cuando a las 21.15 horas subió a la azotea de la Consejería. «La multitud llegaba hasta la plaza de Cataluña, esto son centenares de metros, se extendía por las calles perpendiculares», ha narrado compungida, pero con una voz pausada y un gran número de detalles, en un relato que tensionó a todos los oyentes en el juicio.

La letrada ha asegurado que se encontraba preparaba para salir, con el trabajo realizado, diez minutos antes de las 22 horas. Los teléfonos móviles llevaban seis horas colapsados, sin conexión.

Culminado el registro, Del Toro recibió «tres ofertas» para salir del edificio, todas «inadmisibles», a su juicio, por peligro para su integridad personal y profesional (debía llevar consigo las actas de la actuación judicial). La primera opción que le recomendaron era que dos mossos le acompañaran «hasta el final de la multitud, y que desde allí fuera a la boca de metro como pudiera». «Ni lo contemplé». Las

otras dos fórmulas consistían en atravesar un pasillo humano (en un caso de civiles, en otro de mossos), siempre saliendo por la puerta principal.

Con esa situación, la secretaria judicial llegó a solicitar salir con un helicóptero, aunque fue consciente de que era imposible al ver la azotea, «llena de antenas»; una opción a la que no se refirió en la instrucción porque los agentes no lo tomaron en serio.